

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Národní hospodářství

STRATEGIE EVROPA 2020 A PLNĚNÍ
STANOVENÝCH CÍLŮ ČLENSKÝCH
STÁTŮ V LETECH 2010-2015

bakalářská práce

Autor: Kamila Krulichová

Vedoucí práce: Ing. Ivo Strejček

Rok: 2016

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

Kamila Krulichová
V Praze, dne 13. 5. 2016

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Ing. Ivo Strečkovi za cenné rady, připomínky, konzultace, vstřícnou spolupráci a především trpělivost. Dále bych ráda poděkovala své rodině a přátelům za obrovskou podporu během celé doby mého studia.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na růstovou strategii současného desetiletí - Evropa 2020. Po neúspěchu Lisabonské strategie je opět nastaveno několik ambiciózních cílů, jejichž plnění by mělo dovést ekonomiku Evropské unie k takzvanému “novému růstu”. Hlavním cílem analýzy je na základě vývoje v pěti stěžejních oblastech strategie v letech 2007-2015, ověřit či vyvrátit hypotézu, že doposud byla Evropská unie v plnění svých růstových cílů, vtělených do desetileté strategie Evropa 2020, úspěšná. Získané výsledky hypotézu vyvrací, avšak ne ve všech oblastech lze hovořit o neúspěchu plnění. Za hlavní příčiny neúspěchu lze považovat dlouhé zotavování se z hospodářské krize a v současnosti také nepříznivé dopady krize migrační.

Klíčová slova:

ekonomický růst, Evropská unie, Evropa 2020, růstová strategie, udržitelný růst

Klasifikace JEL:

E60, F43, O10, O52

Abstract

This bachelor thesis focuses on the growth strategy of the current decade - Europe 2020. After the failure of the Lisbon Strategy there were again set some ambitious goals, which should lead the economy of the European Union to the so-called " new growth " . The main goal of the analysis is on the basis of evolution in the five core areas of strategy in the years 2007-2015, to verify or disprove the hypothesis that so far , the European Union was successful in achieving its growth targets , embodied in the ten-year Europe 2020 strategy. The gathered results disproved the hypothesis, although not in all areas we can talk about the failure of performance of the strategy. The main causes of failure can be considered a long recovery from the economic crisis and also the adverse impact of the migration crisis in present day.

Key words:

economic growth, European Union, Europe 2020, growth strategy, sustainable development

JEL classification:

E60, F43, O10, O52

OBSAH

Úvod.....	1
1. Teoretická část.....	3
1.1. Teorie ekonomického růstu	3
1.1.1. Harrodův-Domarův model.....	3
1.1.2. Solowův model	5
1.1.3. Teorie endogenního růstu.....	7
1.2. Udržitelný rozvoj	8
1.2.1. Vymezení pojmu udržitelný rozvoj	8
1.2.2. Historie udržitelného rozvoje.....	10
1.2.3. Pilíře udržitelného rozvoje.....	12
1.2.3.1. Ekonomický pilíř.....	12
1.2.3.2. Ekologický pilíř	13
1.2.3.3. Sociální pilíř.....	13
1.2.4. Strategie udržitelného rozvoje EU	14
2. Praktická část	15
2.1. Strategie Evropa 2020.....	15
2.2. Cíle strategie.....	16
2.2.1. Zaměstnanost.....	17
2.2.1.1. Plnění cíle	18
2.2.1.2. Shrnutí.....	26
2.2.2. Výzkum, vývoj a inovace.....	26
2.2.2.1. Plnění cíle	26
2.2.2.2. The Global Innovation Index	30
2.2.2.3. Shrnutí.....	32
2.2.3. Změna klimatu a energetika	32
2.2.3.1. Plnění cíle v oblasti emisí skleníkových plynů	32
2.2.3.2. Plnění cíle v oblasti energie z obnovitelných zdrojů.....	34
2.2.3.3. Plnění cíle v oblasti energetické účinnosti.....	36
2.2.3.4. Shrnutí.....	37
2.2.4. Vzdělávání.....	37
2.2.4.1. Plnění cíle v oblasti předčasného ukončování školní docházky	38
2.2.4.2. Plnění cíle v oblasti dokončeného terciárního vzdělání	42
2.2.4.3. Shrnutí.....	45
2.2.5. Chudoba a sociální vyloučení	45
2.2.5.1. Plnění cíle	46
2.2.5.2. Shrnutí.....	51
2.2.6. Závěrečné srovnání	52
Závěr	55
Seznam grafů a tabulek.....	56
Seznam použité literatury.....	58
Přílohy.....	Error! Bookmark not defined.

Úvod

Evropská unie již po druhé učinila rozhodnutí dovést Evropskou ekonomiku ke stabilnímu růstu prostřednictvím desetileté strategie s konkrétně vytyčenými cíli a jejich průběžným monitorováním – tentokrát pod názvem Strategie Evropa 2020. Předchozí desetiletí se řídilo takzvanou Lisabonskou strategií, která, vzhledem k vypuknutí světové hospodářské krize, skončila neúspěchem.

V roce 2010 se Evropská unie zavázala ke splnění pěti ambiciózních cílů v oblasti zaměstnanosti, výzkumu a vývoje, změny klimatu a energetiky, vzdělávání a snížení chudoby. Cíle byly převedeny na úroveň členských států s ohledem na individuální ekonomické situace a možnosti. Úspěch v jejich plnění by měl být, podle Evropské komise, klíčem k vytvoření inteligentní, udržitelné a inkluzivní budoucnosti.

Výzkumnou otázkou práce je za pomoci vybraných metod zhodnotit, zda opravdu může desetiletá strategie vést k vytvoření dlouhodobě udržitelného růstu ekonomiky v Evropské unii. Dále pak, jestli vytyčené cíle nejsou příliš ambiciózní a lze je ve vzájemné provázanosti všechny plnit a pokud ano, ověřit úspěšnost Evropská unie v jejich plnění.

Práce má dvě hlavní části. V teoretické části jsou popsány růstové modely, Harrodova-Domarova teorie, Solowův model a teorie endogenního růstu, které byly vybrány na základě relevance pro praktickou část. V návaznosti na růstové modely je věnována kapitola udržitelnému rozvoji, jakožto hlavní prioritě Evropské unie. V té se zabývám jak definicí samotného pojmu, tak poměrně novodobou historií. V závěru teoretické části je popsána Strategie udržitelného rozvoje EU a její plnění, jelikož předcházela Strategii Evropa 2020.

Praktická část je založena na analýze vytyčených cílů. Kromě vývoje v Evropské unii jako celku, byl ke zkoumání vybrán vzorek sedmi reprezentativních zemí. Výběr probíhal na základě geografické polohy, současné politické situace, velikosti ekonomiky v rámci Evropské unie a relevance pro práci. Každému cíli je nejprve věnován úvod do dané problematiky. Následně jsou za pomoci získaných dat z Eurostatu zkoumány trendy vývoje v letech 2007-2015. Ačkoli se počátek Strategie Evropa 2020 vztahuje až k roku 2010, důvodem, proč analýza v práci začíná rokem 2007, je zachycení trendu od počátku hospodářské krize, která měla na ekonomický vývoj v EU bezpochyby značný vliv.

Metodologie

Při zpracování bakalářské práce byly využity metody literární rešerše, srovnávání a analýzy. V teoretické části jsem podle zahrnutého materiálu zvolila metodu výběrové rešerše. Na základě vybraného tématu byly popsány tři modely ekonomického růstu, vybrané s ohledem na relevanci pro praktickou část. K tomu byla využita literatura pana profesora Roberta Holmana, magistrů Martina Čiháka a Tomáše Holuba, ze zahraničních autorů pana Daron Acemoglu. Podkladem byly také primární zdroje, ze kterých tyto monografie čerpaly. Jedná se o díla ekonomů Harroda, Solowa či Bourdieu. Na růstové modely navazuje teorie udržitelného rozvoje, vývoj a definice. Zde byly použity monografie profesorů Bedřicha Moldana a Vladimíra Jeníčka a doktora Ivana Ryndy.

Praktická část je založena na metodě analýzy dat a závěrečného srovnávání. Veškerá data jsou čerpána ze statistického úřadu Evropské unie, takzvaného Eurostatu. Získané hodnoty jsou z období let 2007-2015. Ke zkoumání byl na základě čtyř faktorů vybrán vzorek sedmi členských zemí. Analýza je rozdělena do pěti částí, přičemž v každé z nich je sledován vývoj stanovených cílů a vybraných dílčích indikátorů, jak na úrovni Evropské unie jako celku, tak v konkrétních státech. Následuje popis získaných trendů, zasazený do kontextu okolních vlivů. V případě negativního vývoje je nastíněno možné řešení ze strany Evropské unie nebo vliv kontinuity takového vývoje na vizi strategie Evropa 2020. V závěru jsou data shrnuta v tabulce, která poskytuje přehled jak o vývoji z pohledu srovnání členských zemí, tak z pohledu srovnání jednotlivých cílů mezi sebou.

1. Teoretická část

1.1. Teorie ekonomického růstu

Evropa 2020 je strategie Evropské unie pro „inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“. Cílem není pouze překonat hospodářskou krizi, ale také dosažení takzvaného udržitelného rozvoje. Z počátku se teoretická část proto bude zabývat stručným průřezem moderními teoriemi hospodářského růstu 20. století a jejich popisem, jakožto předchůdcům teorie udržitelného rozvoje. Neslouží jako komplexní přehled o všech růstových modelech a jejich specifikách, což by bylo rozsahově i odborně nad rámec této práce. Teorie byly vybrány s ohledem na relevantnost pro další text, především analýzu v praktické části. V úvodu bude vysvětlen Harrodův-Domarův model. Jako další bude nastíněna neoklasická Solowova-Swanova teorie růstu. V závěru kapitoly bude popsán třetí model, teorie endogenního růstu.

Ekonomický růst je obecně definován jako zvyšování potenciálního HDP.¹ Podstatou teorií ekonomického růstu je nalézt faktory vedoucí k růstu potenciálního HDP v dlouhém období. Hospodářským růstem se zabývali už například Adam Smith ve své knize „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“ (1776), podle které byl růst bohatství zemí zapříčiněn dělbou práce a akumulací kapitálu nebo například Thomas R. Malthus, který v „Eseji o růstu populace“ (1799) hledal souvislosti mezi hospodářským a populačním růstem. Moderní, dnes používané teorie ekonomického růstu se začaly objevovat až mnohem později, přibližně ve čtyřicátých letech 20. století.²

1.1.1. Harrodův-Domarův model

Předchůdcem moderní teorie hospodářského růstu je takzvaný Harrodův-Domarův keynesiánský model. Roy F. Harrod byl prvním, kdo se pokusil o dynamizaci Keynesova modelu. Tempo růstu vyjadřoval jako poměr přírůstku národního důchodu

¹ SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*: 18. vydání. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2007. *ISBN 978-80-205-0590-3*.

² Jednotlivé teorie hospodářského růstu budou vysvětleny zjednodušeným výkladem. Slouží pouze jako teoretický podklad pro pozdější analýzu a jejich kompletní rozbor by přesahoval obsahový rámec bakalářské práce.

v daném období k velikosti národního důchodu období předcházejícího.³ Rozlišoval tři tempa růstu. Skutečné tempo růstu (G_a), přirozené tempo růstu (G_n) a zaručené tempo růstu (G_w).

Skutečné tempo odpovídá tempu růstu ekonomiky, kterého skutečně dosahuje. Za přirozené tempo růstu národního důchodu se označuje takové, při němž je zaručena plná zaměstnanost. Zároveň je dosaženo plného využití technického pokroku.⁴ Závisí tedy na míře porodnosti a na technologickém pokroku šetřícím práci. Při zaručeném tempu je dosaženo požadované efektivnosti kapitálu.⁵ Závisí na tvorbě úspor a na technologickém pokroku šetřícím kapitál. Ideální ekonomická situace by nastala v případě jejich vzájemní rovnosti. Tedy když $G_a = G_n = G_w$.

Harrod se zabýval vzájemnými vztahy mezi zaručeným a skutečným tempem a analyzoval situace, které nastanou v případě jejich nerovnosti. Pokud přirozené tempo růstu převýší zaručené tempo, ekonomika je v bodě, kdy bude plné zaměstnanosti dosahováno jen v případě přetížení kapitálových kapacit. Druhou možností je, že kapitálové kapacity budou využívány optimálně, ovšem na úkor vzniku nezaměstnanosti. Pokud dojde k opačnému stavu, tedy zaručené tempo je vyšší než přirozené, ekonomika není schopna dosáhnout požadovaného využití kapitálu, protože dříve, než dosáhne zaručeného tempa, narazí na limit plné zaměstnanosti. Nedostatečné využívání výrobních kapacit bude podnikatele motivovat ke snižování investic. Což stejně jako v prvním případě vede opět k nezaměstnanosti.

Podmínkou pro rovnovážný růst tedy byla rovnost investic a úspor a tento přístup byl pojat čistě ze strany agrární poptávky. Investice do kapitálu znamenaly hlavní a jediný faktor hospodářského růstu. Kritizován byl v první řadě neoklasiky za to, že neviděl mechanismy vedoucí k souladu přirozeného tempa se skutečným a tudíž nebral v úvahu možnou substituci práce kapitálem a naopak.⁶ Modelová teorie růstu Evsey D. Domara „Capital Expansion, Rate of Growth, and Employment”⁷ došla k obdobným závěrům a proto model označován jako Harrod-Domarův.⁸

³ HOLMAN, Robert. Dějiny ekonomického myšlení. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-380-9.

⁴ HARROD, R. F. An Essay in Dynamic Theory. The Economic Journal [online]. 1939, 49(193), 14-33 [cit. 2016-04-02]. DOI: 10.2307/2225181. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2225181>

⁵ tamtéž

⁶ HOLMAN, Robert. Dějiny ekonomického myšlení. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-380-9.

⁷ DOMAR, Evsey D. Capital Expansion, Rate of Growth, and Employment. Econometrica [online]. 1946, 14(2), 137-147 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/1905364?origin=crossref&seq=1#page_scan_tab_contents

⁸ I před shodné závěry se ovšem od sebe vzájemně teorie odlišují.

Model přináší důsledky pro hospodářsky méně vyspělé země, kde je sice dostatek práce, nikoli však fyzického kapitálu, což vede ke zpomalování hospodářského růstu. Tyto země pak zároveň nedisponují tak vysokými příjmy, aby vznikla dostatečná míra úspor. Proto je akumulace fyzického kapitálu prostřednictvím úspor nízká a tím nemůže docházet k ekonomickému růstu. Jak už bylo zmíněno, model předpokládá že růst je výsledkem politiky zvyšování úspor a investic a jejich účinného využití v technologickém pokroku. Stabilního tempa a plné zaměstnanosti nelze dosáhnout „přirozenou“ cestou.

1.1.2.Solowův model

Ačkoli byl Robert Solow jedním z předních amerických neokeynesiánců, jeho práce „Příspěvek k teorii ekonomického růstu“⁹ z roku 1956 je považována za základ neoklasické teorie růstu. Model, známý jako Solowův, bývá také označován jako Solowův-Swanův. Trevor Swan byl australský ekonom, který publikoval současně se Solowem, nikoliv však společně. Jeho stěžejní publikace, která významně přispěla k tvorbě Solowova-Swanova modelu nese název „Ekonomický růst a akumulace kapitálu“.¹⁰ Hlavní rozdíly mezi tímto a Harrod-Domarovým modelem spočívaly v existenci substituce práce kapitálem, čímž našel řešení při nerovnosti zaručeného a zaručeného tempa růstu, a technologického pokroku.

Model uvažuje dlouhé období, ve kterém neexistuje problém nedostatečné poptávky. Agregátní nabídka s agregátní poptávkou jsou v souladu, protože právě dlouhé období umožňuje odstranit jejich nerovnosti. Důležitým rysem je jeho jednoduchá a abstraktní reprezentace komplexní ekonomiky. Při hledání optima, ve kterém bude ekonomika v makroekonomické rovnováze či růstu, se musí brát v úvahu heterogenita. Každý má jiné schopnosti, příjmy a role ve společnosti v různých sektorech a při působení mnoha sociálních interakcí. Tyto komplikace jsou eliminovány a je vytvořena jedna jednoduchá ekonomika.¹¹

Základními předpoklady Solowova modelu jsou neutrální technologický pokrok, konstantní výnosy z rozsahu, kladné a klesající mezní výnosy z faktorů a takzvané

⁹ SOLOW, ROBERT M. A Contribution to the Theory of Economic Growth. The Quarterly Journal of Economics [online]. 1956, 70(1), 65-94 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/1884513?seq=1#page_scan_tab_contents

¹⁰ SWAN, Trevor. ECONOMIC GROWTH and CAPITAL ACCUMULATION. Economic Record [online]. 1956, 32(2), 334-361 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1475-4932.1956.tb00434.x/abstract>

¹¹ ACEMOGLU, Daron. Introduction to modern economic growth. Princeton: Princeton University Press, c2009. ISBN 978-0-691-13292-1. str.38.

Inadovny podmínky, které spolu s ostatními zajišťují, že mezní výnosy z faktorů pro malé objemy faktorů rostou a pro velké objemy faktorů klesají k nule.¹²

Solow z počátku vycházel z takzvané Cobb-Douglasovy produkční funkce závislosti růstu národního produktu na růstu kapitálu a práce.¹³ Tu postupně doplnil o třetí faktor, technologický pokrok, ovšem zůstal v rámci publikací nevysvětlený, představuje exogenní veličinu, tedy v podstatě „padá z nebe“. Model pouze ukazuje, že pokud neexistuje technologický pokrok, vylučuje se předpoklad existence trvalého růstu. V tomto případě je řeč pouze o rozdílech ve výstupech jednotlivých zemí, ale ne o jejich nebo celosvětovém ekonomickém růstu.

Pokud je technologický pokrok „pohonem“ k ekonomickému růstu, pak je potřeba především studovat a porozumět faktorům, které na něj mají vliv nebo ho vytváří. Zodpovědět otázku, proč některé firmy tvoří lepší technologie než jiné a z jakých důvodů se společnost rozhoduje, zda přijme a bude využívat vyspělé technologie. Technologický pokrok není jedinou exogenní veličinou v modelu. Také v otázce míry akumulace kapitálu jsou jeho determinanty - míra úspor, odpisové sazby nebo míra populačního růstu, přijímány jako exogenní.¹⁴

Dalším ze Solowových závěrů byl předpoklad efektu dohánění, který představuje klesající výnosy z kapitálu. To v praxi znamená, že chudší, zaostalé země dosahují růstu produkce snáz než vyspělé země. Je to dáno díky tomu, že s malým kapitálovým vybavením znamená každý investiční projekt velký příspěvek k HDP. Podíl investic má totiž větší vliv na růst v chudých zemích než v bohatých. Nemusí to ovšem platit ve všech zemích. Podmínkou je, že země by měly mít obdobné produkční funkce, tedy používat podobné technologie a mít přibližně stejné míry úspor.¹⁵ Pak země s nižší vybaveností kapitálem a produktivitou práce porostou rychleji a budou tak dohánět země s vyšším kapitálem a produktem na pracovníka.

¹² ČIHÁK, Martin a Tomáš HOLUB. Teorie růstové politiky. Vyd. 1. V Praze: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. ISBN 80-245-0126-0. str. 16.

¹³ Funkce vznikla ve 20. letech, na základě zkoumání automobilového průmyslu v USA. Jejimi autory jsou ekonom Paul Douglas a matematik Charles Cobb.

¹⁴ ACEMOGLU, Daron. Introduction to modern economic growth. Princeton: Princeton University Press, c2009. ISBN 978-0-691-13292-1. str.94.

¹⁵ HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.

1.1.3. Teorie endogenního růstu

K oživení zájmu o reakci na Solowovu růstovou teorii došlo až v osmdesátých letech. Ekonomové začínají mít jiný pohled na kapitál a zacházení s ním. Jako faktor hospodářského růstu je brán v širokém pojetí a ekonomové přichází s tvrzením, že kromě fyzického kapitálu, budov nebo strojů zahrnuje také vzdělání a akumulaci znalostí a obecně znalostní kapitál (technologie nehmotné podoby).

Technologický pokrok se mění po dlouhém zkoumání růstových teorií z exogenního faktoru na endogenní. V modelu endogenního růstu má podobu znalostí, čili růstu znalostního kapitálu.¹⁶ Na rozdíl od Solowova modelu, teorie endogenního růstu dokáže vysvětlit příčiny technologického pokroku, jimiž jsou investice do znalostí, tj. do výzkumu a do lidského kapitálu. Rozdílem mezi fyzickým kapitálem a znalostmi je, že znalosti na rozdíl od fyzického kapitálu nevykazují klesající výnosy z faktoru, naopak ne mohou projevovat jako rostoucí. Mnohdy mohou mít také podobu *pozitivních externalit*.¹⁷

Kapitál má dvě složky – fyzický kapitál a kapitál znalostní. Znalostní nebo také intelektuální kapitál nemá přesnou definici. Lze o něm říci, že se jedná o nehmotný mechanismus, který přináší konkurenční výhodu oproti ostatním, ať už k vytvoření nového produktu nebo jiným zlepšením. Zahrnuje osobnostní rozumové kompetence, obecné a speciální schopnosti, kreativitu, znalosti, informace, nadání či talent. Specifická je u něj skutečnost, že není možné, aby jej podniky vlastnily v plném rozsahu.

Pokud bude fyzický kapitál projevovat klesající výnosy a intelektuální kapitál rostoucí, pak z teorie plyne, že pokud v zemi převládá fyzický kapitál nad znalostním, projevem budou klesající výnosy z kapitálu a ekonomika se bude chovat podle Solowova modelu. Ovšem v případě, že bude mít v dané zemi znalostní kapitál větší váhu než fyzický, bude se ekonomika chovat spíše podle modelu endogenního růstu – ekonomika roste donekonečna, aniž by dosáhla stálého stavu.¹⁸

Lidský kapitál není pouze jednorozměrnou veličinou, Pierre Bourdieu ho rozšířil ve svém díle „The Forms of Capital” (1986). Předpokládal, že existuje takzvaný kapitál ekonomický (fyzický – hmotné statky a finanční kapitál), kulturní a sociální (nehmotný kapitál). Sociální kapitál je agregovaným prvkem skutečných nebo

¹⁶ HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.

¹⁷ tamtéž

¹⁸ tamtéž

potenciálních zdrojů, kterými disponuje jedinec nebo skupina díky trvalé síti institucionalizovaných vztahů. Ty se vytváří na základě vzájemného uznání a známosti. Každá skupina má své více či méně institucionalizované formy delegace, které umožňují soustředit se celkový sociální kapitál, tvořící základ existence skupiny (rodina, národ, či jakékoliv sdružení apod.).¹⁹ Za sociálním kapitál se tedy považuje například důvěra, tolerance, solidarita nebo identita.

Kulturním kapitál může existovat ve třech formách. Vtělený – obsahuje subjektivní preference člověka, jeho vkus, znalosti a schopnosti. Objektivizovaný – ve formě kulturních hmotných statků, například obrazy, knihy, slovníky nebo hudební nástroje. Třetím je institucionalizovaný – ten je jakousi „zárukou” výšky kulturního kapitálu (tituly nebo akademické hodnosti).²⁰ Nehmotný kapitál nemusí být směnitelný, je neoddělitelný a smrtí vlastníka zaniká.

1.2. Udržitelný rozvoj

Strategii Evropa 2020 tvoří tři vzájemně propojené priority - inteligentní růst, udržitelný růst a růst podporující začlenění. Vizí Evropské unie je, že Evropa 2020 přispěje nejen k překonání hospodářské krize, ale že ekonomika dosáhne takového stavu, kdy bude její rozvoj udržitelný i v dalších letech. Tato kapitola se bude zabývat vymezením doposud nejednotně definovaného pojmu „udržitelný rozvoj”, jeho historií, základními principy a pilíři, a v závěru shrnutím plánu „Strategie udržitelného rozvoje EU” na období 2001-2010, jakožto předchůdcem růstové strategie Evropa 2020.

1.2.1. Vymezení pojmu udržitelný rozvoj

Definice udržitelného rozvoje je nesčíslně a dodnes nebyla jasně stanovena pouze jedna, která by se dala považovat za oficiální. Lze pouze konstatovat, že pojem trvale udržitelného rozvoje má různé významy v různých kontextech.²¹ V následující podkapitole budou vytyčeny nejčastěji se vyskytovaná pojetí, jak v globálním, tak v národním měřítku.

První je obecně formulovaný koncept udržitelného rozvoje, definovaný v dokumentu „Naše společná budoucnost”, Světové komise pro životní prostředí

¹⁹ BOURDIEU, Pierre. The Forms of Capital. in RICHARDSON, John G (ed.). Handbook of theory and research for the sociology of education. New York: Greenwood Press, 1986. ISBN 0-313-23529-5.

²⁰ tamtéž

²¹ MOLDAN, Bedřich a Hana KOLÁŘOVÁ. (Ne)udržitelný rozvoj: ekologie - hrozba i naděje. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0286-5. str. 81.

a rozvoj, pod vedením předsedkyně Gro Harlem Brundtlandové. „*Trvale udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.*”²² Definice je antropocentricky orientovaná, hlavním bodem je princip odpovědnosti vůči budoucím generacím. Bohužel chybí v tomto smyslu vymezení pojmu „vlastní potřeby”, což je velkým nedostatkem.

Na úrovni Evropské unie je udržitelný rozvoj definován například v Maastrichtské smlouvě (Smlouvě o Evropské unii) z února roku 1992, následně: „*Úkolem Společenství je vytvořit společný trh a hospodářskou a měnovou unii a společnými politikami a aktivitami podporovat harmonický a vyvážený rozvoj ekonomických aktivit Společenství, trvalý udržitelný a neinflační ekonomický růst, který respektuje životní prostředí.*”²³

Definici udržitelného rozvoje lze najít například i v české legislativě a to v zákonu č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. „*Udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*”²⁴ Definice je stručná, její podstatou je vzájemná interakce mezi zajištěním základních životních potřeb člověka a zachováním přírody.

O jakousi syntézu všech předchozích (nejen tří výše uvedených) definic se pokusil sociální a kulturní ekolog Ivan Rynda. Tím vytvořil jednu, co nejstručnější definici, avšak v celém rozsahu konceptu udržitelného rozvoje. „*Trvale udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických nástrojů a technologií uspokojovat sociální potřeby lidí, materiální i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů. Aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné nově redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich instituce a procesy.*”²⁵

V nejširším smyslu je tedy hlavním zaměřením strategie udržitelného rozvoje prosazování harmonie mezi lidmi navzájem a dále mezi lidstvem a přírodou. Je těžké určit, která definice se nejvíce přibližuje ke skutečné podstatě hospodářského růstu a jeho trvalé udržitelnosti. Každá z definic klade důraz na určitou část problematiky,

²² Naše společná budoucnost: světová komise pro životní prostředí a rozvoj. 1. vyd. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-85368-07-2. str. 47.

²³ Treaty on European Union. Lanham, MD: UNIPUB [distributor], 1992. ISBN 9282409597.

²⁴ Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí, v platném znění

²⁵ RYNDÁ, Ivan. Udržitelný rozvoj, teoretická východiska (přednáška). Cenia [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://goo.gl/GuaZU0>

která s ní bezesporu souvisí. Gro Harlem Brundtlandová – princip odpovědnosti vůči budoucím generacím, Maastrichtská smlouva – vytvoření neinflačního ekonomického růstu, který bude respektovat životní prostředí, česká legislativa – interakce mezi zajištěním základních životních potřeb člověka a zachováním přírody, a podobně. Lze konstatovat, že vystihnout ideu trvalého růstu v celé jeho šíři je i přes globální snahu téměř nemožné. Za účelem bližší konkretizace se společně s definicí obvykle uvádí také několik základních principů, které se snaží problém neúplnosti definic alespoň z části odstranit.

1.2.2. Historie udržitelného rozvoje

Problematikou udržitelného rozvoje se začalo lidstvo více zabývat v sedmdesátých letech 20. století. Za prvním milník je považováno založení takzvaného Římského klubu (Club di Roma, the Club of Rome). Organizace byla založena v roce 1968 jako „*neformální sdružení nezávislých předních osobností z politiky, obchodu a vědy, jejichž předním zájmem je budoucnost lidstva a planety.*”²⁶

Cílem Římského klubu bylo organizování a realizace vědeckých výzkumů, které by umožňovaly :

1. vytvořit si představu o současném stavu světa v jeho hlavních perspektivách a dimenzích;
2. ukázat možné alternativy vývoje lidstva a poukázat na to, k čemu může vést nepromyšlené jednání lidí, národů a států, které sledují své dílčí zájmy a neberou v úvahu globální charakter důsledků takového jednání;
3. nastínit program jednání, který by pomohl najít východisko z krizových situací a řešení globálních problémů a také by vytvořil předpoklady nejen pro přežití lidstva jako celku, ale i pro formování dokonalejší sociální ekonomické organizace z hlediska možností rozvíjení všech tvořivých schopností a vloh člověka.²⁷

V roce 1972 organizace vydala studii, vydanou také v knižní podobě, s názvem Meze růstu (The Limits to Growth). Kolektiv autorů H. Meadows, Dennis L. Meadows, Jorgen Randers a William W. Behrens III vytvořil takzvaný „světový

²⁶ About the CLUB OF ROME. The Club of Rome [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.clubofrome.org/?p=324>

²⁷ LEJBIN, Valerij Moisejevič. *Římský klub a jeho ideje: Kritická analýza*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1985, 17-25 s.

model”²⁸ (jeden z prvních velkých počítačových modelů vůbec), a na základě jeho aplikace dospěl k závěru, že hospodářský vývoj se v celém dlouhém období let 1900 – 1970 vyznačoval paralelním růstem ekonomického výkonu a spotřeby veškerých zdrojů. Zároveň dodal, že tento růst má exponenciální charakter.²⁹ Tento ekonomický růst by podle nich vedl ke katastrofálním následkům v globálním měřítku v podobě vyčerpání zdrojů nebo abnormálnímu znečištění životního prostředí. Existuje možnost změnit současné trendy růstu a nastavit podmínky ekonomické a ekologické stability, které jsou udržitelné, a to s výhledem do daleké budoucnosti. Takový stav celosvětové rovnováhy může být navržen v takové podobě, aby základní životní potřeby všech lidí byly uspokojeny a každý člověk na Zemi měl stejnou šanci realizovat svůj lidský potenciál.³⁰ Pokud se lidé rozhodnou směřovat k tomuto tvrzení spíše než k výsledku dosažení limitu růstu, tak šance na úspěch bude tím větší, čím dříve na něm začnou pracovat.³¹

V červnu stejného roku (1972) proběhla ve Stockholmu také první konference o životním prostředí, svolána Organizací spojených národů.³² V rámci tohoto zasedání byly zveřejněny právě výsledky publikace „The Limits to Growth”. Od té doby se začaly vést diskuze na téma ohroženosti životního prostředí. Zároveň byl založen program UNEP s cílem koordinovat a stimulovat projekty na ochranu životního prostředí.

O vyřešení těchto diskuzí se pokusila Světová komise pro životní prostředí a rozvoj (World Commission on Environment and Development) pod vedením tehdejší norské ministerské předsedkyně Gro Harlem Brundtlandové, založená v roce 1983. O čtyři roky později komise vydala zprávu „Naše společná budoucnost”, kde byl poprvé také zmíněn pojem trvale udržitelného rozvoje. Hospodářský růst se za žádných podmínek nesmí zastavit, ba naopak, naděje je v jeho urychlení. Je ovšem třeba vytvořit jeho novou podobu: rozvoj se musí stát trvale udržitelným.³³

Na summitu v červenci roku 1992, konaném v brazilském Riu de Janeiru přijala OSN jeden ze základních dokumentů udržitelného rozvoje Deklaraci Konference

²⁸ Model byl postaven na konkrétně definovaném typu obyvatelstva, které „statisticky odráželo průměrnou charakteristiku ve světovém srovnání a jedné třídě znečišťujících látek - dlouhodobém, globálně rozšířeném typu jako například olovo, rtuť, stabilní pesticidy nebo radiozopy.

²⁹ MOLDAN, Bedřich. Ekologická dimenze udržitelného rozvoje. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0246-6. str. 11

³⁰ MEADOWS, Donella H. The limits to growth: a report for the club of Rome's project on the predicament of mankind. 8th print. New York: Universe books, 1972. ISBN 0-87663-165-0. str. 24.

³¹ tamtéž

³² 5. červen – první den konference, je od té doby označen jako Den životního prostředí

³³ MOLDAN, Bedřich a Hana KOLÁŘOVÁ. (Ne)udržitelný rozvoj: ekologie - hrozba i naděje. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0286-5. str. 24.

OSN o životním prostředí a rozvoji (Rio Declaration on Environment and Development). Dokument byl podepsán více než 170 zeměmi a obsahuje 27 principů trvale udržitelného rozvoje ve všech oblastech lidské činnosti. Dalším důležitým dokumentem přijatým na „Summitu Země“, jak se konferenci vzhledem k vysoké účasti přezdívá, se stala Agenda 21. „*Rozsáhlý dokument Agenda 21 ve svých 40 kapitolách ukazuje cesty, jak udržitelnosti rozvoje dosáhnout v různých oblastech lidských aktivit.*”³⁴ Od té doby se uskutečnilo několik významných summitů s cílem vyřešení především problematiky udržitelného rozvoje.

Další významný summit proběhl v září roku 2002 v Johannesburgu, kde byla ratifikována dohoda vyjadřující zájem o zachování přírodních zdrojů a planetární biodiverzity.

Na třídní konferenci OSN v New Yorku vznikl soubor 17 stěžejních cílů udržitelného rozvoje, které jsou prezentovány jako program budoucích patnácti let a to v období 2015 – 2030. Nová agenda má být jakýmsi slibem lidem na celém světě. Týká se všech zemí, je komplexní a tranzitivní “vizí lepšího světa”, a to pro každého. Prioritou je vymýcení extrémní chudoby, plán pro společnou prosperitu, mír a partnerství, který zohledňuje naléhavost změny klimatu a je založen na rovných příležitostech a respektu k právům.

1.2.3. Pilíře udržitelného rozvoje

V kontextu udržitelného rozvoje jsou rozlišovány 3 základní pilíře – ekonomický, ekologický a sociální. Někdy se uvádí ještě čtvrtý, kulturní pilíř nebo dobrá správa veřejných věcí. Pilíře vznikly pro usnadnění uvažování o udržitelném rozvoji v celé jeho šíři.³⁵ Pro dosažení udržitelného rozvoje by měli být ve vzájemné rovnováze, v praxi se ale v určitých situacích dostávají do rozporu (např. výstavba dálnice a ochrana životního prostředí).

1.2.3.1. Ekonomický pilíř

Ekonomický pilíř vychází z nutnosti zachovat při veškeré hospodářské činnosti základní kapitál a využívat jen vyprodukovaného zisku. To se týká jak kapitálu vyrobeného lidmi, tak kapitálu přírodního.

V principu jde o naplnění tří jednoduchých podmínek stanovených bývalým ekonomem Světové banky Hermanem Dalym: *intenzita využívání obnovitelných*

³⁴ MOLDAN, Bedřich. Ekologická dimenze udržitelného rozvoje. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0246-6. str. 11.

³⁵ MAIER, Karel. Udržitelný rozvoj území. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7. str. 14.

přírodních zdrojů nesmí přesáhnout rychlost jejich regenerace, intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nesmí přesáhnout rychlost nalézání jejich obnovitelných náhrad a intenzita znečišťování nesmí přesáhnout asimilační kapacitu životního prostředí.“³⁶

1.2.3.2. Ekologický pilíř

Environmentální pilíř se chápe jako ochrana biodiverzity ve všech jejích formách. Moderní průmyslová společnost nezajišťuje podmínky pro udržitelnost vývoje životního prostředí. Sociální a ekonomický růst je mimo jiné založen na spotřebování neobnovitelných zdrojů a jednou z hlavních priorit udržitelného rozvoje je již od počátku zabránit jejich vyčerpání. Ve světovém měřítku se ukazuje, že nejvíce se o kvalitu životního prostředí starají vysoce vyvinuté země.³⁷ Na druhou stranu to jsou právě tyto země, které spotřebovávají největší podíl neobnovitelných zdrojů.

1.2.3.3. Sociální pilíř

Sociální rozměr představuje nejen naplnění základních lidských potřeb, ale také potřeb duchovních s velkou dávkou respektu ke kulturním a civilizačním zvláštěnostem a požadavkům.³⁸ Tento rozměr trvalé udržitelnosti je tedy možné vyjádřit jako sociální soudržnost. Pro porovnání sociální soudržnosti sleduje Rozvojový program OSN (United Nations Development Program) pro všechny členské státy OSN takzvaný index lidského rozvoje.³⁹ Index je složený ze čtyř dílčích indikátorů – předpokládaná délka života při narození, přístup ke vzdělání (podíl gramotných v dospělé populaci a průměrná doba školního vzdělávání) a hrubý produkt na obyvatele.⁴⁰ Vzdělání je vyjádřeno dvěma indikátory, čímž je zdůrazněn jeho význam.

Index lidského rozvoje je vyjadřován na stupnici od 0 do 1, přičemž čím více se blíží k jedné, tím vyšší je dosažená hodnota (stupeň) lidského rozvoje. Při srovnání pořadí zemí podle HDP a HDI lze dojít k zajímavým výsledkům. Například bývalé socialistické země dosahují dnes lepšího umístění v žebříčku měřeném podle HDI

³⁶ RYNDA, Ivan. Trvale udržitelný rozvoj [online]. In: . s. 6 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://goo.gl/i11hQz>

³⁷ Vymezení pojmu udržitelného rozvoje. Ústav územního rozvoje [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.uur.cz/principy/konference/KapitolaA%5CA11_VymezeniPojmuUdrzitelnehoRozvoje_20060919.pdf

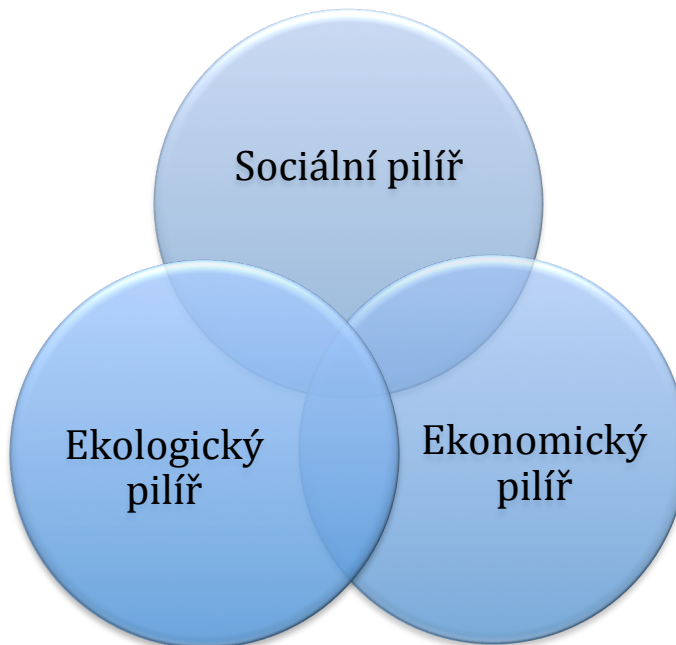
³⁸ RYNDA, Ivan. Trvale udržitelný rozvoj [online]. In: . s. 3 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://goo.gl/i11hQz>

³⁹ Vymezení pojmu udržitelného rozvoje. Ústav územního rozvoje [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.uur.cz/principy/konference/KapitolaA%5CA11_VymezeniPojmuUdrzitelnehoRozvoje_20060919.pdf

⁴⁰ About Human Development. UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/humandev>

než podle HDP. Důvodem je důraz na gramotnost, vzdělání a základní lékařskou péči, dostupnou každému.

Obrázek č. 1: Rovnováha pilířů udržitelného rozvoje

Zdroj : Vlastní zpracování

1.2.4.Strategie udržitelného rozvoje EU

Na úrovni Evropské unie měla v letech 2000-2010 ze všech dokumentů věnujícím se udržitelnému rozvoji pravděpodobně největší význam Strategie udržitelného rozvoje EU známá také jako Göteborgská strategie, později Obnovená strategie EU pro udržitelný rozvoj. Dokument byl přijat na zasedání Evropské rady v červnu roku 2001 a dodal ekologický rozměr Lisabonské strategii ekonomického a sociálního rozvoje. Navazuje také na šestý akční program pro životní prostředí na období 2001-2010.⁴¹

V červnu 2006 došlo k revidaci a byla přijata „Obnovená strategie udržitelného rozvoje EU“. Obsahem byly čtyři stěžejní cíle – ochrana životního prostředí, sociální rovnost, hospodářská prosperita a mezinárodní odpovědnost.⁴² Od cílů byly odvozeny klíčové výzvy dokumentu :

- 1) změna klimatu a čistá energie

⁴¹ Program nesl název „Životní prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba.“, Komise evropských společenství jej v lednu roku 2001 předložila Radě Evropy a Evropskému parlamentu.

⁴² JENÍČEK, Vladimír. Vyvážený rozvoj: na globální a regionální úrovni. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-195-6.

- 2) udržitelná doprava
- 3) udržitelná spotřeba a výroba
- 4) ochrana a řízení přírodních zdrojů
- 5) veřejné zdraví
- 6) sociální začlenění, demografie a migrace
- 7) celosvětová chudoba a problémy udržitelného rozvoje⁴³

V letech 2007 a 2009 proběhlo hodnocení plnění stanovených cílů. V roce 2007 výsledky ukazovaly úspěch pouze v oblastech změny klimatu a čistší energie. O dva roky později (2009) zpráva opět nepřináší příznivé výsledky. Poptávka po přírodních zdrojích ve světě roste, ekosystémy jsou vystavovány zvyšujícímu se tlaku a stav biologické rozmanitosti zaznamenává zhoršení. Spotřeba energie v dopravě také zaznamenává růst. Chudoba přetrvává.⁴⁴ Data v roce 2009 ukazují, že situace se v důsledku probíhající světové hospodářské krize i nadále zhoršuje a proto se začíná tvořit nová desetiletá růstová strategie – Evropa 2020.

2. Praktická část

2.1. Strategie Evropa 2020

Strategie navržená Evropskou komisí vznikla za účelem vytvořit z Evropské unie inteligentní a udržitelnou ekonomiku podporující začlenění a vykazující vysokou úroveň zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti.

Jádrem strategie Evropa 2020 by měly být tři vzájemně se posilující priority:

- inteligentní růst: rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích;
- udržitelný růst: podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje;
- růst podporující začlenění: podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jenž se bude vyznačovat sociální a územní soudržností.⁴⁵

K dosažení co nejlepších výsledků Komise předpokládá sedm stěžejních iniciativ. Pro inteligentní růst „Digitální program pro Evropu“, k urychlení rozvoje

⁴³ Obnovená strategie EU pro udržitelný rozvoj. CENIA, česká informační agentura životního prostředí [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://goo.gl/MgPEVn>

⁴⁴ NOVÁČEK, Pavel. Udržitelný rozvoj. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2514-6. str. 293.

⁴⁵ SDĚLENÍ KOMISE: EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Evropská komise [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://goo.gl/RbcSYl>

vysokorychlostního internetu a využití jednotného digitálního trhu domácnostmi a podniky. Dále „Unie inovací” – zlepšení rámcových podmínek a přístupu k financování výzkumu a inovací, čímž by se zajistilo, aby se z inovativních nápadů staly výrobky a služby vytvářející ekonomický růst a nová pracovní místa. Třetí iniciativou inteligentního růstu je „Mládež v pohybu”, navržena k posílení výkonu systémů vzdělávání a usnadnění vstupu mladých lidí na pracovní trh.

Udržitelný růst podporují dvě iniciativy. „Evropa méně náročná na zdroje” – podpora oddělení hospodářského růstu od využívání zdrojů, podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku, větší využití obnovitelných zdrojů energie, modernizace odvětví dopravy a podpora energetické účinnosti. Druhou je „Průmyslová politika pro éru globalizace”. Ta má za cíl zlepšení podnikatelského prostředí s důrazem na malé a střední podniky, podporu rozvoje silné, stabilní a konkurenceschopné průmyslové základny.

Růstu podporující začlenění, napomáhají opět dvě iniciativy. „Program pro nové dovednosti a pracovní místa”, ta modernizuje pracovní trhy a posiluje postavení občanů za pomoci rozvoje jejich dovednosti napříč celým životem. Účelem je zvýšení účasti na trhu práce a tím vyrovnaní poptávky a nabídky. Druhou je „Evropská platforma pro boj proti chudobě”. Jejím cílem je zajištění sociální a územní soudržnosti tak, aby pozitiva plynoucí z ekonomického růstu a zaměstnanosti byla sdílena. Lidem postiženým chudobou nebo sociálním vyloučením by tak bylo umožněno žít důstojně a aktivně se zapojit do společnosti.⁴⁶

2.2. Cíle strategie

K vymezení úrovně, na které by chtěla Evropská unie v roce 2020 být, stanovila Evropská komise pět hlavních cílů. V určitých oblastech se vzájemně mezi sebou cíle propojují (například zlepšení podmínek pro výzkum a vývoj (druhý cíl) by mělo vytvořit nová pracovní místa – to povede ke zvýšení zaměstnanosti (první cíl), zároveň bude potřeba kvalitního znalostního kapitálu – zvýšení terciálního vzdělání (čtvrtý cíl) apod.)

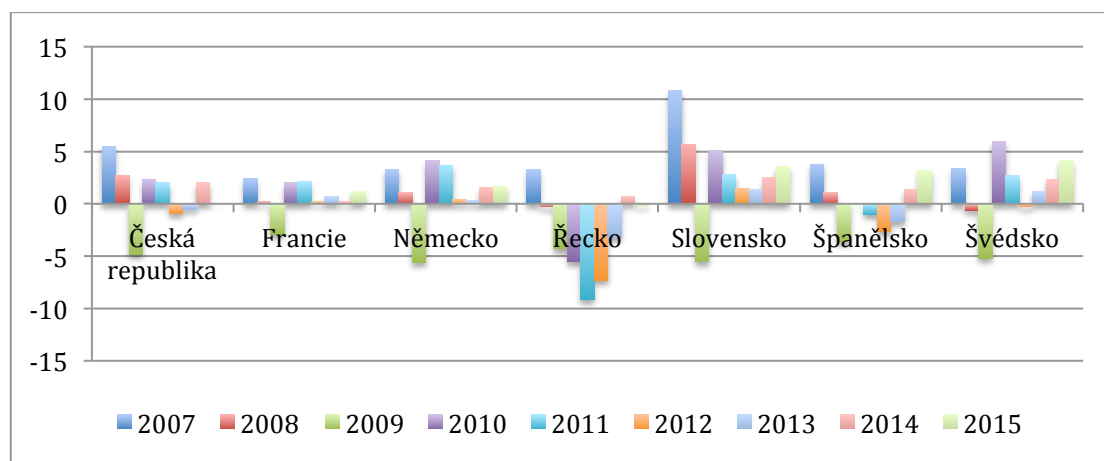
Jednotlivé cíle byly převedeny na vnitrostátní úroveň, což by podle Evropské komise mělo zaručit, že každý členský stát růstovou strategií Evropa 2020 přizpůsobí

⁴⁶ SDĚLENÍ KOMISE: EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Evropská komise [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://goo.gl/RbcSyI>

své konkrétní situaci. Ačkoliv tedy podle statistik některé země dosahují cíle Evropské unie jako celku, neznamená to, že již dosáhly svého individuálně nastaveného cíle.

Pro analýzu v praktické části bylo vybráno sedm členských zemí Evropské unie – Česká republika, Francie, Německo, Řecko, Slovensko, Španělsko a Švédsko. Státy byly vybrány na základě geografické polohy, současné politické situace, velikosti ekonomiky v rámci Evropské unie a relevance pro práci. Jako první je třeba se podívat na vývoj HDP, jako indikátoru vývoje ekonomiky, ve vybraných zemích.

Graf č. 1: Vývoj HDP ve vybraných členských zemích EU v letech 2007-2015 (meziroční změny v %)

Zdroj: Eurostat⁴⁷, vlastní zpracování

2.2.1. Zaměstnanost

Prvním cílem je usilovat o dosažení 75% zaměstnanosti žen a mužů ve věku od 20 do 64 let, mimo jiné i prostřednictvím vyšší účasti mladých lidí, starších pracovníků a pracovníků s nízkou kvalifikací a lepší integrace legálních migrantů.⁴⁸

Nezaměstnanost je ovšem složitým jevem a není možné ji hodnotit pouze v globálním měřítku. Aby bylo možné dojít k řešení, je třeba mít k dispozici celou informační síť potřebných dat (jak dlouho trvá, jaké jsou její příčiny, ve kterých odvětvích se vyskytuje nebo jak vysoké jsou finanční prostředky k jejímu řešení). V nejobecnější charakteristice se za nezaměstnané považují osoby, které práci aktivně

⁴⁷ SDĚLENÍ KOMISE: EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Evropská komise [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://goo.gl/RbcSyI>

⁴⁸ Strategie Evropa 2020. Vláda České republiky [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/>

hledají a jsou registrováni na úřadu práce. Dále se konstruuje také řada více specifických měr – míra dlouhodobé nezaměstnanosti jen s dlouhodobě nezaměstnanými nebo míry nezaměstnanosti u konkrétních věkových skupin, podle nejvyšší dosažené úrovně vzdělání nebo mezi muži a ženami.⁴⁹

Politika zaměstnanosti je obecně soubor opatření, kterými jsou spoluutvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivnější využití pracovních sil.⁵⁰ Jejím úlohou je ovlivnit vztahy mezi nabídkou a poptávkou, nikoli však ve smyslu modifikace trhu práce, ale pouze snahou podpořit a doladit jeho rovnováhu. Orientuje se zejména na rozvoj infrastruktury trhu práce, podporu vytváření nových pracovních míst a činností a na zvýšení adaptability pracovní síly. Významně se podílí na zabezpečení životních podmínek pro ty, kteří se stali dočasně nezaměstnanými, ve formě sociálních dávek a podpor v nezaměstnanosti.⁵¹

2.2.1.1. Plnění cíle

V případě zaměstnanosti jsou pro vybrané země cílové hodnoty uvedeny v následující tabulce:

Tabulka č.1: Individuální cíle v oblasti zaměstnanosti pro vybrané země EU (v %)

Členská země	Individuální cíl
Česká republika	75
Francie	75
Německo	77
Řecko	70
Slovensko	72
Španělsko	74
Švédsko	80

Zdroj: Eurostat⁵², vlastní zpracování

Evropská unie zaznamenávala od počátku sledovaného období až do roku 2013 pokles podílu zaměstnaných na celkové populaci osob ve věku od 20 do 64 let.

⁴⁹ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1. str. 291.

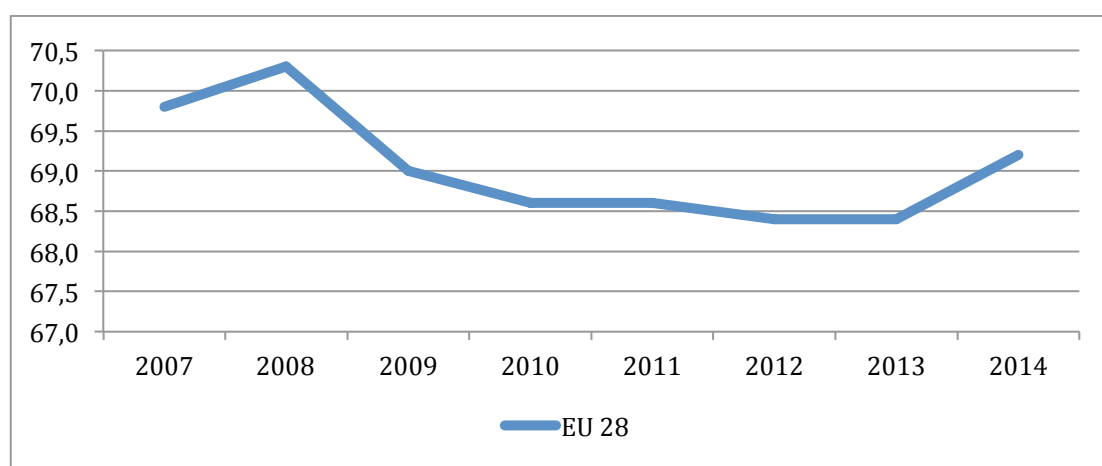
⁵⁰ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1. str. 296.

⁵¹ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1. str. 297.

⁵² Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Na grafu č. 2 je vidět, že v roce 2014 se tento pokles zastavil a zaměstnanost opět vzrostla o 0,8 p.b. z 68,4 % na 69,2 %. Stále ovšem nedosahuje úrovně z předkrizového období, kdy byla hodnota 70,3 %. Pokud chce Evropská unie dosáhnout svého stanového cíle, pak musí zaměstnanost za následujících 5 let vzrůst o necelých 6 p. b. Podle prognóz Evropské komise by měla v roce 2015 dosahovat 70,1 % v roce 2016 71,0 %, tedy přesáhnou úroveň z roku 2008. V roce 2017 by měla hodnota vzrůst na 71,8%.

Graf č. 2: Podíl zaměstnaných osob ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci v EU 28, v letech 2007-2015

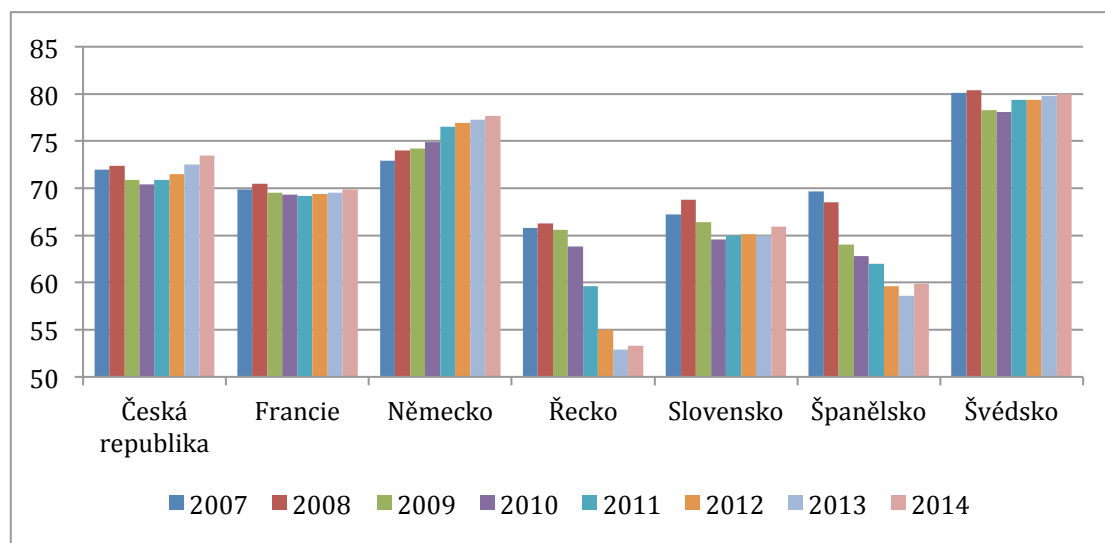

Zdroj: Eurostat⁵³, vlastní zpracování

V členských státech byly sledovány tři trendy ve vývoji zaměstnanosti za období let 2007-2014. Zásadní, negativní vliv na zaměstnanost měla celosvětová hospodářská krize, proto u čtyř zemí – České republiky, Francie, Slovenska a Švédska byl zaregistrován pokles v období let 2009-2010 (ve Francii až do roku 2011). V posledních třech letech pak došlo k oživení a zaměstnanost začala opět mírně růst. V zemích jižní Evropy – Řecku a Španělsku byl trend vývoje nezaměstnanosti za celé sledované období klesající. Naopak jedinou zemí, jak můžeme pozorovat na grafu č. 3, kde zaměstnanost každoročně roste, je Německo.

⁵³ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Graf č. 3: Podíl zaměstnaných osob ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci ve vybraných státech EU, v letech 2007-2015

Zdroj: Eurostat⁵⁴, vlastní zpracování

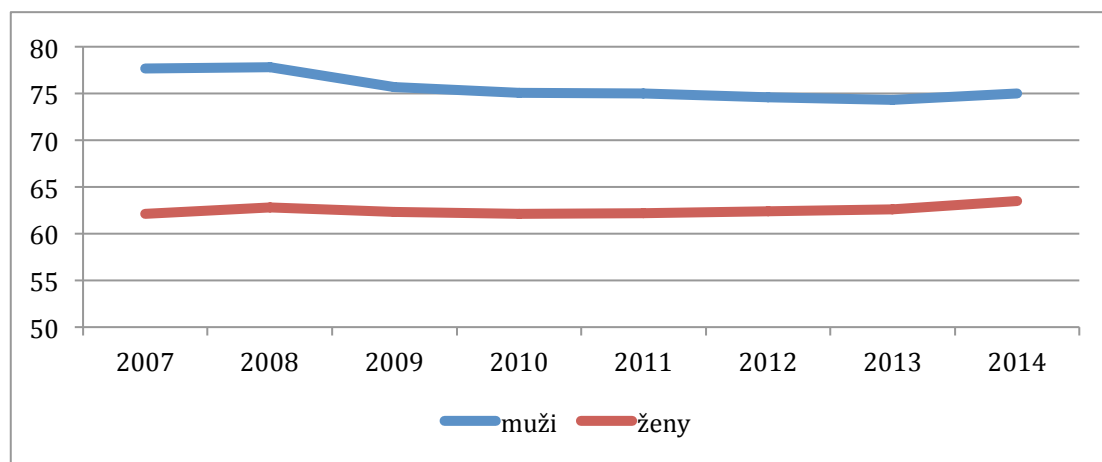
Jak již bylo řečeno, většinou se na problematiku zaměstnanosti nehledí pouze v globálním měřítku a k hledání příčin je potřeba konstruovat specifitější míry zaměstnanosti či nezaměstnanosti. Často diskutovaným tématem je rozdíl mezi mírou zaměstnanosti mužů a žen. Z grafu č. 4 je zřejmé, že v posledních pěti letech byl rozdíl mezi mírami zaměstnanosti výrazný a v roce 2014 byl podíl zaměstnanosti mužů na celkové populaci ve věku od 20 do 64 let o 11,5 p. b. vyšší než u žen. Pozitivní je skutečnost, že se tato rozdílnost meziročně mírně snižuje, jelikož na začátku sledovaného období byl rozdíl o 3,5 p. b. vyšší.

V rámci reakce na nevyváženost poměru zastoupení mužů a žen na vysokých pozicích podniků v Evropské unii, se začalo diskutovat o takzvaných genderových kvótách. Podle Evropské komise, jedním ze způsobů, jak zlepšit konkurenceschopnost Evropy do roku 2020, může být vyrovnané zastoupení žen a mužů v ekonomických rozhodovacích pozicích. To by mělo vést k produktivnějšímu a více inovativnímu pracovnímu prostředí a celkové lepší výkonnosti podniků.⁵⁵

⁵⁴ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

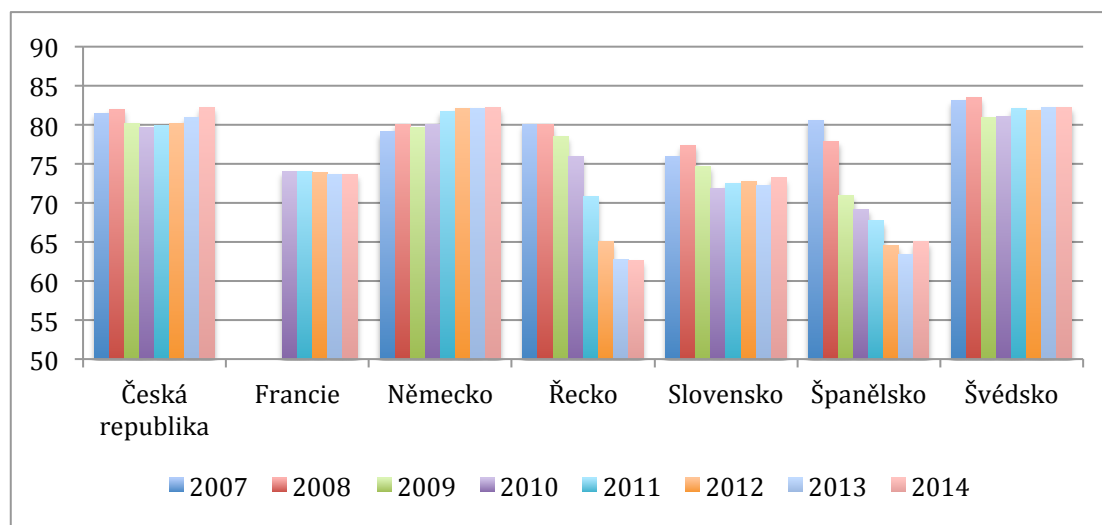
⁵⁵ Women in economic decision-making in the EU: Progress report: A Europe 2020 initiative [online]. 2012 [cit. 2016-04-24]. DOI: 10.2838/65541. Dostupné z: <http://goo.gl/SliAlf>

Graf č. 4: Podíl zaměstnaných mužů a žen ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci v EU 28, v letech 2007-2015

Zdroj: Eurostat⁵⁶, vlastní zpracování

Graf č. 5: Podíl zaměstnaných mužů ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci ve vybraných státech EU, v letech 2007-2015

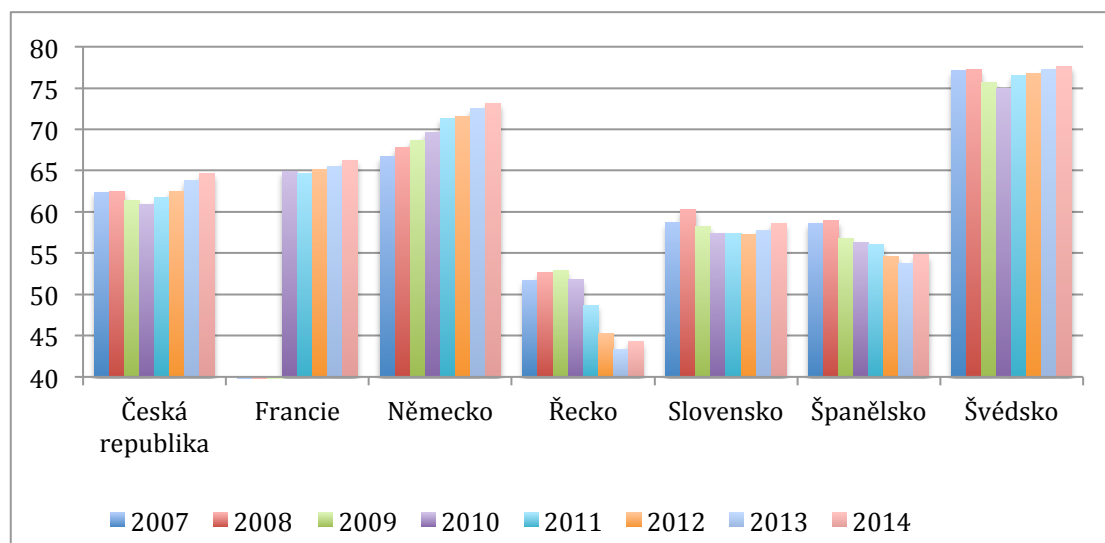
Zdroj: Eurostat⁵⁷, vlastní zpracování

První kroky byly přijaty 1. března 2011, kdy po diskuzích mezi Vivienne Readingovou a zastupiteli rad, vybrané Evropské společnosti dobrovolně podepsaly závazek zvýšit zastoupení žen ve svých radách na 30 % do roku 2015 a o dalších 10 p. b., tedy na 40 % do roku 2020. Na grafech č. 5 a č. 6 je vidět, že problém genderových rozdílů se vyskytuje ve všech sledovaných zemích.

⁵⁶ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁵⁷ tamtéž

Graf č. 6: Podíl zaměstnaných žen ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci ve vybraných státech EU, v letech 2007-2015

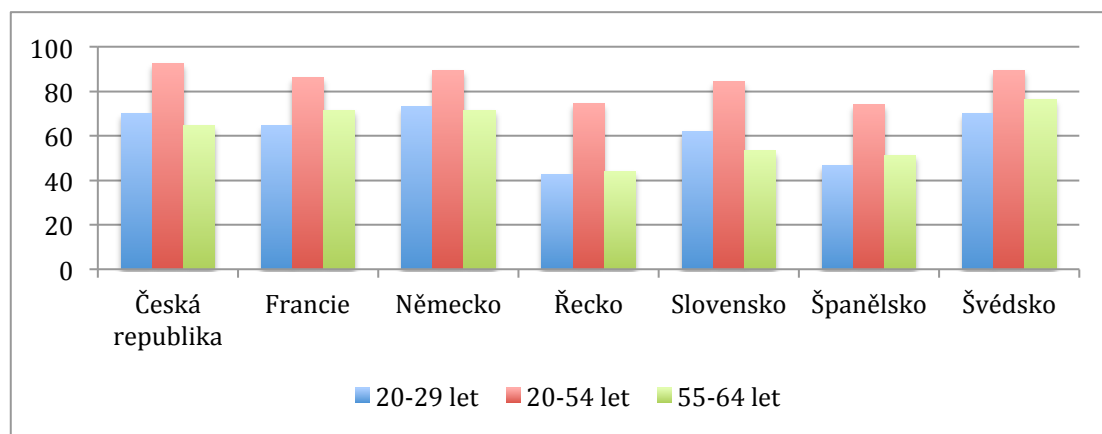
Zdroj: Eurostat⁵⁸, vlastní zpracování

Druhým a zásadním problémem je míra nezaměstnanosti mladých lidí. Jak je vidět z grafů č. 7 a č. 8, ve všech vybraných zemích byl v roce 2014 rozdíl zaměstnanosti mezi osobami v 20-29 letech a 30-54 letech jak u mužů, tak u žen, nezanedbatelný. Evropská unie se rozhodla k řešení v rámci všech členských zemí prostřednictvím přímé podpory mladým lidem a strukturálních reforem, které by měly vést k posílení partnerství mezi ministerstvy, formálními systémy vzdělávání, pracovními agenturami a v neposlední řadě podniky. Pokud by se nízká zaměstnanost mladých lidí neřešila, nebylo by v budoucnu možné dosáhnout výrazného zvýšení celkové zaměstnanosti, kterou Evropská unie predikuje během následujících pěti let.

Dále lze z grafů č. 7 a č. 8 pozorovat, že v oblasti zaměstnanosti jsou téměř ve všech vybraných zemích - České republice, Francii, Německu, Řecku, Slovenku a Španělsku, nejvíce problematickou skupinou starší ženy ve věku 55-64 let. Ve Švédsku pak mladé ženy ve věku 20-29 let.

⁵⁸ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

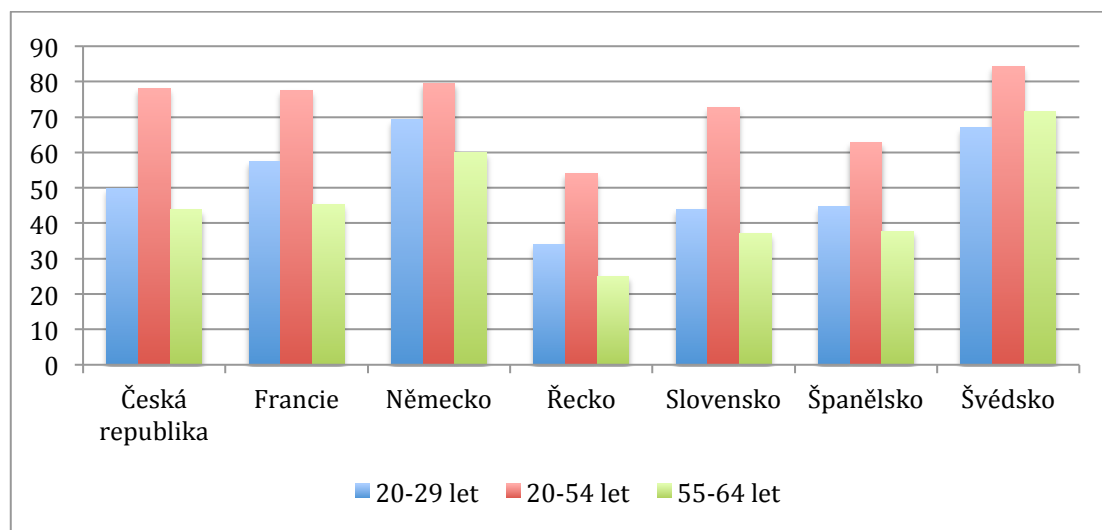
Graf č. 7: Poměr míry zaměstnanosti mužů v roce 2014 u osob ve věku 20-29 let, 30-54 let a 55-64 let

Zdroj: Eurostat⁵⁹, vlastní zpracování

Dále lze z grafů č. 7 a č. 8 pozorovat, že v oblasti zaměstnanosti jsou téměř ve všech vybraných zemích - České republice, Francii, Německu, Řecku, Slovenku a Španělsku, nejvíce problematickou skupinou starší ženy ve věku 55-64 let. Ve Švédsku pak mladé ženy ve věku 20-29 let.

Graf č. 8: Poměr míry zaměstnanosti žen v roce 2014 u osob ve věku 20-29 let, 30-54 let a 55-64 let

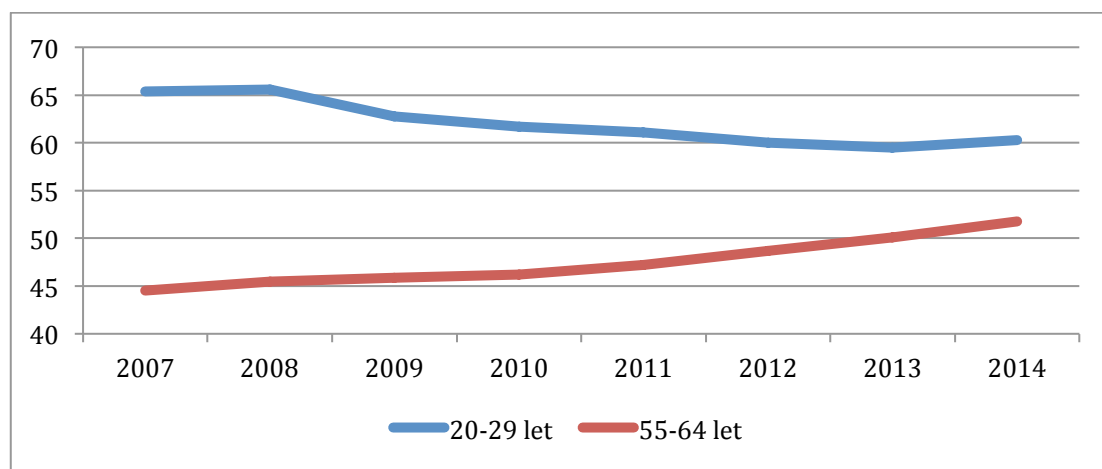
Zdroj: Eurostat⁶⁰, vlastní zpracování

⁵⁹ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁶⁰ tamtéž

Zajímavým faktem je trend vývoje zaměstnanosti osob mezi 20-29 lety v porovnání s trendem vývoje zaměstnanosti u starších osob ve věku 55-64 let. Zatímco u mladých lidí míra zaměstnanosti až do roku 2013 zaznamenávala meziroční pokles, míra zaměstnanosti u starších lidí rostla. Stejně tak tomu bylo všech vybraných zemích, jedinou výjimkou bylo Řecko. V Řecku klesala v důsledku krize jak míra nezaměstnanosti mladých, tak starších osob.

Graf č. 9 : Míra zaměstnanosti mladých lidí ve věku od 20 do 29 let a starších osob ve věku 55-64 let v EU 28, v období let 2007-2015

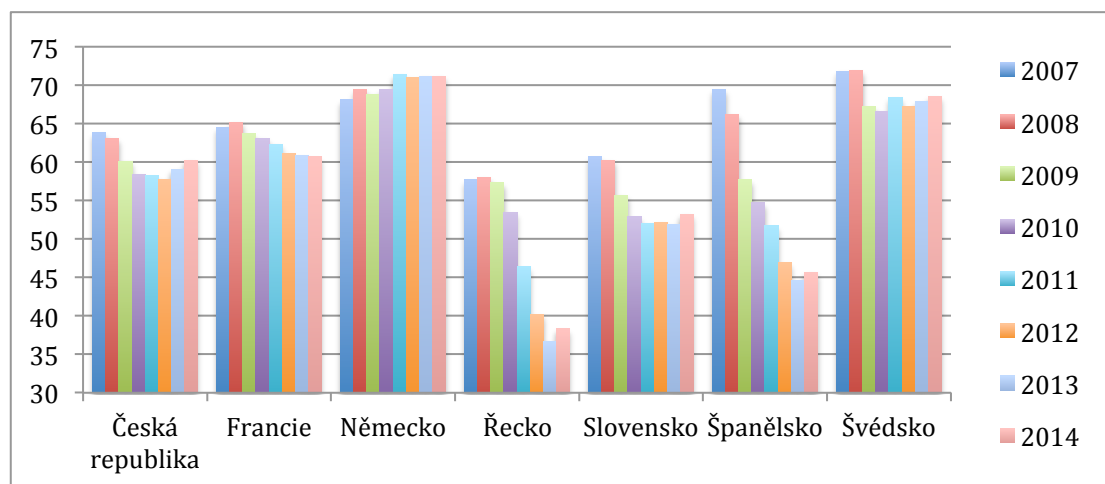

Zdroj: Eurostat⁶¹, vlastní zpracování

Špatné ekonomické situace mají obecně tendence zasáhnout zaměstnanost zejména u mladých lidí, proto v období mezi lety 2008-2013 v EU 28 poklesla míra ze 65,6 % na 59,5 %. Příčinou je, že velké procento mladých lidí je vázáno pouze dočasnými pracovními smlouvami a tím je náchylnější k propouštění v krizových situacích. Graf č. 10 ukazuje, že se tento trend vyskytoval v krátkodobém či dlouhodobém horizontu u všech sledovaných zemí. Nyní se, až na země jižní Evropy, ostatním státům již alespoň částečně daří se z dopadů krize na zaměstnanost mladých zotavovat.

⁶¹ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

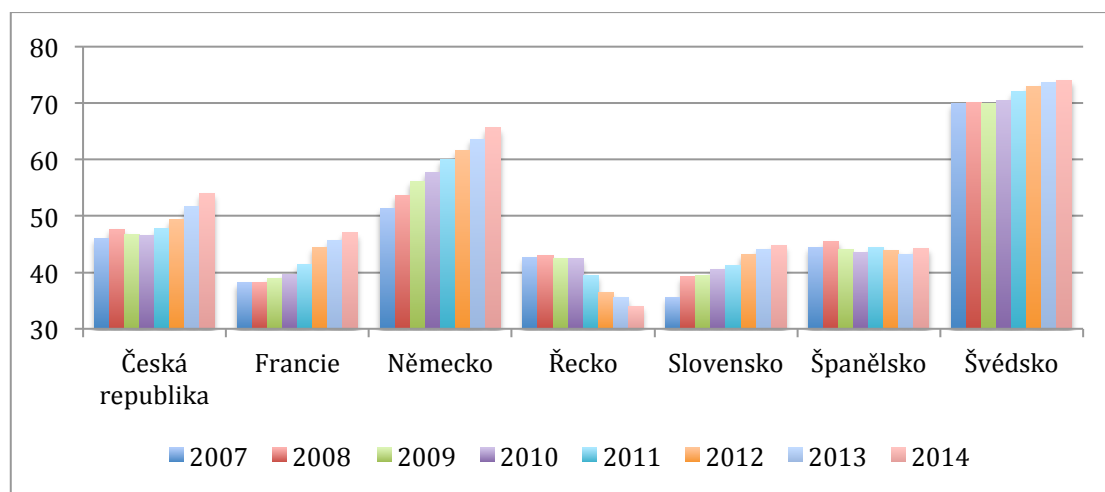
Graf č. 10 : Míra zaměstnanosti mladých lidí ve věku od 20 do 29 let ve vybraných členských zemích EU, v období let 2007-2015

Zdroj: Eurostat⁶², vlastní zpracování

Růst míry zaměstnanosti osob ve věku 55-64 let je dán především demografickou změnou v Evropské unii. Silné populační ročníky s vysokou mírou aktivního obyvatelstva a zaměstnanosti se pomalu přibližují k věkové skupině 55-64, a tak dochází k tlaku na růst zaměstnanosti. Jelikož je demografická změna faktorem, který má na zaměstnanost vliv v dlouhodobém horizontu, tak je pravděpodobné, že tento trend bude pokračovat i v následujících letech.

Graf č. 11: Míra zaměstnanosti starších osob ve věku 55-64 let ve vybraných členských zemích EU, v letech 2007-2015

Zdroj: Eurostat⁶³, vlastní zpracování

⁶² Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁶³ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Přestože se podle statistik zaměstnanost starších osob zvyšuje, zůstává tato skupina na trhu práce, jak lze zaregistrovat například na grafech č. 7 a 8, i nadále ohrožena. V předdůchodovém věku jde o osoby, u nichž se vyskytuje řada faktorů s negativním vlivem na růst zaměstnanosti. Především nižší vzdělání, zdravotní znevýhodnění nebo nedostatky v adaptabilitě na měnící se podmínky.

2.2.1.2. Shrnutí

Ačkoliv v průběhu posledních pěti let míra zaměstnanosti ve větší části sledovaných zemí rostla, tři z nich - Francie, Slovensko a Švédsko v roce 2014 zatím nedosahovaly úrovně z předkrizového období. Nejsilnější poklesy byly zaznamenány v Řecku a Španělsku. Česká republika a Německo jsou jediné dvě sledované země, u kterých podíl zaměstnaných osob ve věku 20-64 let v roce 2014 přesahoval úroveň z roku 2008 a dál meziročně roste.

2.2.2. Výzkum, vývoj a inovace

Druhým cílem je zlepšení podmínek pro výzkum a inovace, zejména s cílem zajistit, aby veřejné a soukromé investice v tomto odvětví dosáhly v úhrnu 3 % HDP. To by mělo podle odhadů Evropské unie vytvořit 3,7 milionu nových pracovních míst a přispět k nárůstu ročního HDP EU o necelých 800 miliard eur. K řešení situací s touto problematikou vznikla iniciativa Unie inovací. Ta například zabezpečuje zdroje energie, potravin, změny klimatu nebo stárnutí obyvatelstva. Podněty z veřejného sektoru stimulují soukromý sektor a odstraňují bariéry, které brání realizaci nových myšlenek a jejich uvedení na trh.⁶⁴

2.2.2.1. Plnění cíle

Výzkum a inovace se dají považovat za jádro růstové strategie Evropa 2020, jelikož mají zásadní roli ve snaze vytvořit inteligentní a udržitelný rozvoj. Nejen, že vyšší investice do výzkumu a vývoje znamenají více pracovních míst, ale jejich smyslem je produkce nových poznatků, které vedou ke vzniku nových, inovativních, ale také ekologičtějších výrobků a služeb. Tyto výrobky a služby umožní zemím zvyšovat svou konkurenceschopnost, produktivitu a účinně využívat zdroje.

V následující tabulce je přehled cílů, které se členské země zavázaly splnit do roku 2020:

⁶⁴ Výzkum a inovace. Evropská unie [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/rd/index_cs.htm

Tabulka č.2: Individuální cíle v oblasti výzkumu a vývoje pro vybrané země EU

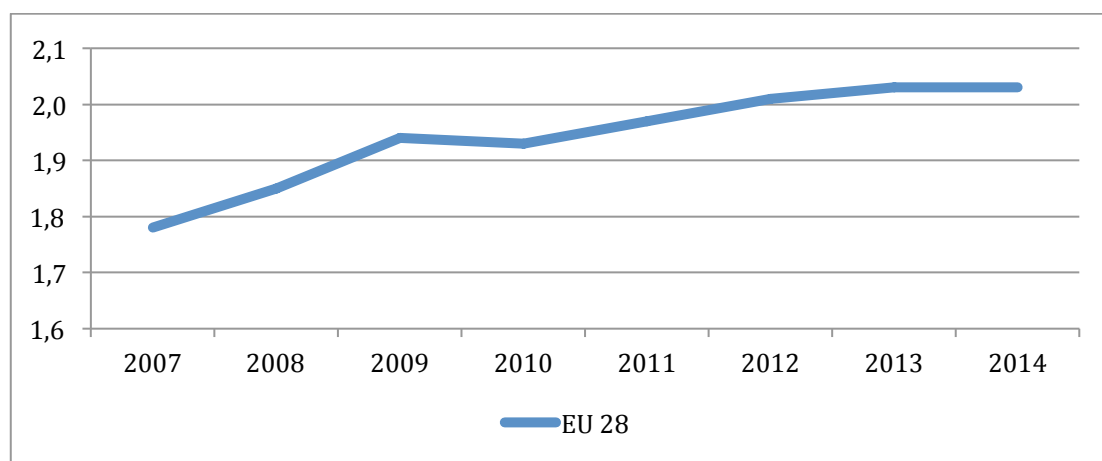
(v %)

Členská země	Individuální cíl
Česká republika	1
Francie	3
Německo	3
Řecko	1,21
Slovensko	1,2
Španělsko	2
Švédsko	4

Zdroj: Eurostat⁶⁵, vlastní zpracování

Vývoj podílu této složky na HDP v letech 2007-2015 stabilně rostl. Kromě lehkého poklesu z 1,94 % na 1,93 % v roce 2010, Evropská unie i přes hospodářskou krizi zaznamenávala od roku 2007 pozitivní vývoj investic do výzkumu vývoje. Problém nastal až v posledních 3 letech, kdy od roku 2013 dosahuje prakticky stejných hodnot.

Graf č. 12 : Podíl investic do výzkumu a vývoje na HDP ve EU 28, v letech 2007-2015 (v %)

Zdroj: Eurostat⁶⁶, vlastní zpracování

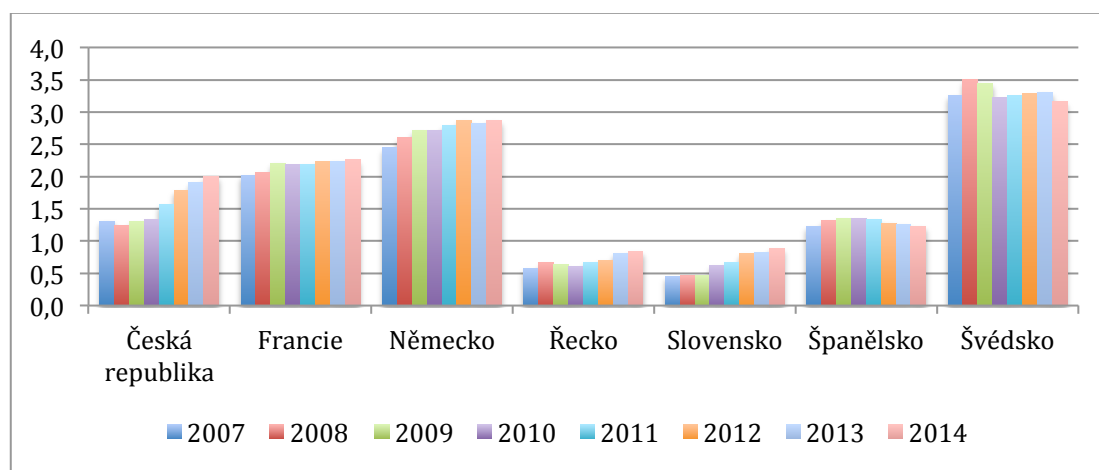
Analýza v členských zemích opět ukazuje několik trendů. Prvním je mírný růst, který byl již vidět u Evropské unie jako celku. Z vybraných zemí je pozorován

⁶⁵ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁶⁶ tamtéž

u České republiky a Slovenska. Druhým trendem je růst, který byl v období hospodářské krize, mezi lety 2009-2012, přerušen poklesem a vykazují jej Francie, Německo a Řecko. Ve Švédsku je trend investic do výzkumu a vývoje nestabilní, střídavě každý rok klesá a roste. Jedinou zemí, ve které byl pozorován dlouhodobý pokles je Španělsko.

Graf č. 13 : Podíl investic do výzkumu a vývoje na HDP ve vybraných členských zemích EU, v letech 2007-2015 (v %)

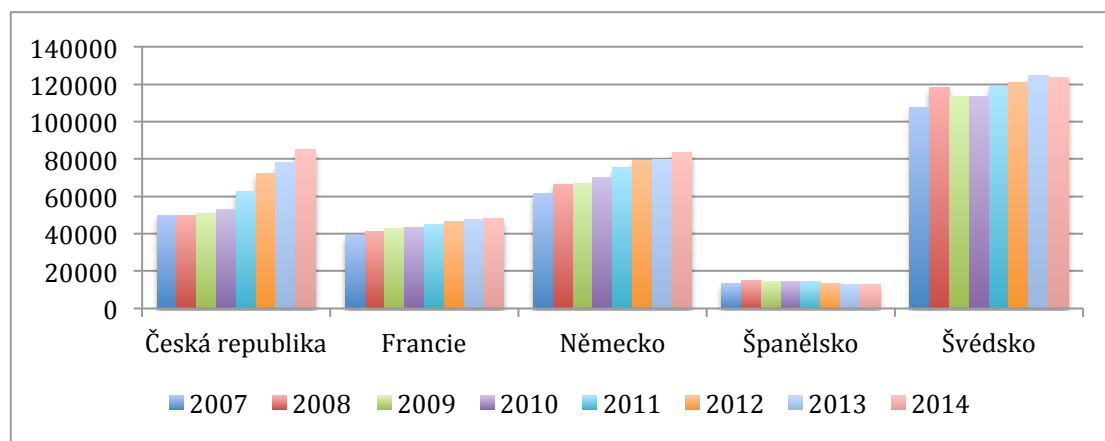
Zdroj: Eurostat⁶⁷, vlastní zpracování

Grafy č. 14 a č. 15⁶⁸ zobrazují objem investic do výzkumu a vývoje ve vybraných zemích v letech 2007-2014. V roce 2014 se nejvíce investovalo v Německu – 83 636,5 mil. eur a ve Francii – 48 107, 8 mil. eur. Ačkoliv na grafu dosahuje nejvyšších hodnot Švédsko, údaje jsou v domácí měně, tedy švédské koruně, a po přepočtu na euro byl investovaný objem financí 13 351 mil. eur, například nižší než v Řecku. Nejnižších hodnot, vzhledem k výši HDP, dosahovala Česká republika – po převodu 3 149 mil. eur a Slovensko s objemem 669 mil. eur.

⁶⁷ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

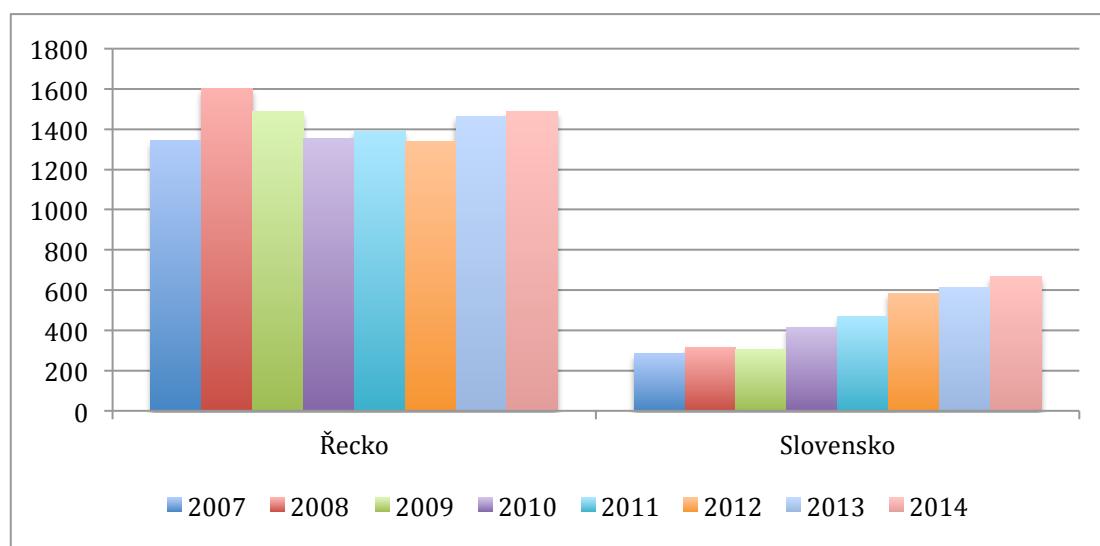
⁶⁸ Výše investic na Slovensku a v Řecku je na samostatném grafu, jelikož objem v Řecku dosahuje oproti ostatním zemím v domácích měnách nízkých hodnot a na společném grafu nelze zaregistrovat jak trendy jejich vývoje, tak přibližné výše částek.

Graf č. 14: Objem investic do výzkumu a vývoje ve vybraných zemích v letech 2007-2014, v mil. domácí měny

Zdroj: Eurostat⁶⁹, vlastní zpracování

Graf č. 15: Objem investic do výzkumu a vývoje ve vybraných zemích v letech 2007-2014, v domácí měně

Zdroj: Eurostat⁷⁰, vlastní zpracování

V rámci výzkumu a vývoje čelí členské státy několika hlavním výzvám. První z nich je kvalita veřejného systému výzkumu a inovací. Veřejný systém výzkumu a vývoje, složený z vysokých škol nebo veřejných výzkumných středisek a institutů, hraje významnou roli při vytváření kvalitních lidských zdrojů. Existuje celá řada ukazatelů, jimiž se dá měřit kvalita veřejného systému výzkumu a vývoje. Evropská komise vybrala tři, které zmiňuje ve svém tematickém podkladu pro Evropské

⁶⁹ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁷⁰ tamtéž

semestry. Prvním je míra dopadu vědeckých publikací na novou vědeckou generaci. Jako druhý uvádí počet prestižních dotací Evropské rady pro výzkum udělených výzkumníkům v jednotlivých zemích. Posledním ukazatelem je počet nejvýkonnějších univerzit, měřených na základě informací o výkonu v oblasti výzkumu a inovací.

Druhou výzvou je využití výzkumu a vývoje prostřednictvím spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Zatímco některé členské státy potřebují zvýšit celkovou kvalitu základny⁷¹ pro vědu a výzkum, v zemích kde již bylo dosaženo požadované kvality, je třeba využít jejích silných stránek. Zejména posílit vědecko-podnikatelské vztahy a spolupráci mezi veřejným systémem výzkumu a vývoje a podnikatelským sektorem. Podle průzkumů mají nejnižší ukazatel spolupráce veřejného a soukromého sektoru země s nízkou kvalitou základny pro výzkum a vývoj. Není to ovšem pravidlem, jelikož existují i státy s kvalitní základnou, dosahující nižší úrovně spolupráce, než jaká by se dala očekávat. Mezi takové země se řadí z vybraných zemí například Itálie nebo Švédsko.

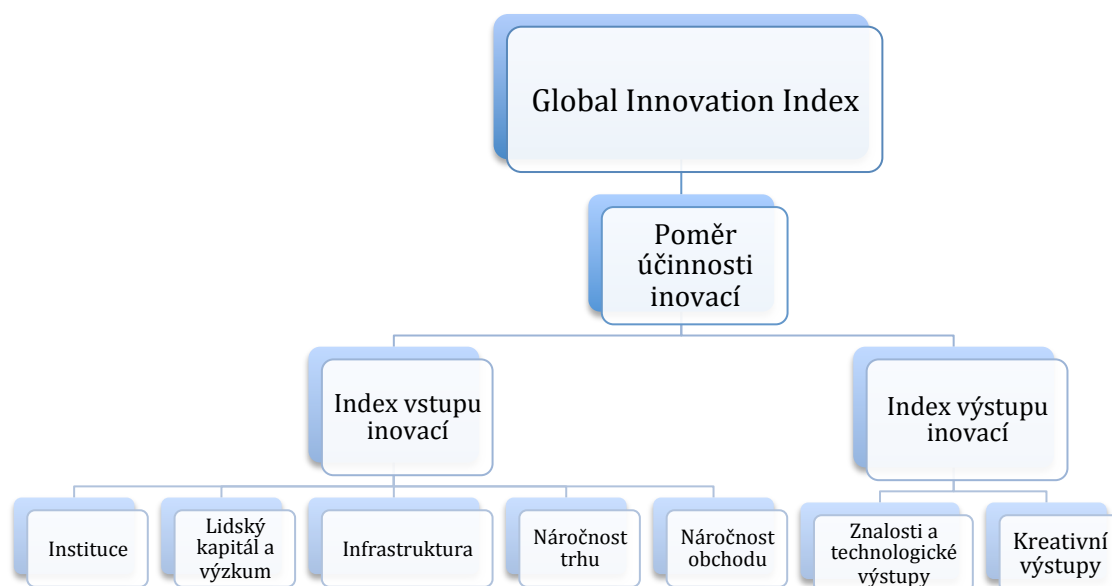
2.2.2.2. The Global Innovation Index

Měřítkem inovativnosti dané země je takzvaný The Global Innovation Index (GII). V roce 2015 GII hodnotil přesně 141 ekonomik, pokrývajících 95,1 % světové populace a 98,6 % světového HDP. Index je sestaven ze dvou dílčích indexů – sub-indexu vstupu inovací a sub-indexu výstupu inovací. Pro vstup inovací je vymezeno pět hlavních pilířů národních hospodářství, které jej umožňují. Instituce, lidský kapitál a výzkum, infrastruktura, náročnost trhu a obchodování. Pro vstup další dva pilíře – znalosti a technologické výstupy a kreativní výstupy.⁷²

⁷¹ Základnou se myslí veřejný systém výzkumu a vývoje, složený z vysokých škol nebo veřejných výzkumných středisek a institutů.

⁷² Global Innovation Index 2015 Conceptual Framework. The Global Innovation Index [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/framework/>

Graf č. 16: Global Innovation Index a jeho dílčí indikátory

Zdroj: The Global Innovation Index, vlastní překlad a zpracování ⁷³

Podle poslední zprávy, vydané v září roku 2015, nejvyššího indexu dosahovaly Švýcarsko, Velká Británie, Švédsko, Nizozemsko a Spojené státy. Výsledky ovšem kromě pomyslného žebříčku přináší také spoustu dalších poznatků, například, že ačkoliv Čína nyní produkuje spoustu nových patentů, stále je v pozadí za Spojenými státy a dalšími bohatými zeměmi. ⁷⁴ Pro porovnání některých členských zemí jsou na tabulce č. 2 tři členské země s nejvyšším GII v roce 2015 – Spojené království, Švédsko a Nizozemsko, dále pak Česká republika a Slovensko a tři členské země s nejnižším GII v roce 2015 – Řecko, Polsko a Rumunsko.

⁷³ Global Innovation Index 2015 Conceptual Framework. The Global Innovation Index [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/framework/>

⁷⁴ Global innovation rankings: The innovation game. The Economist [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://goo.gl/rKW1wI>

Tabulka č. 3: Přehled indexu GII ve vybraných zemích EU v roce 2015

Členská země	GI 2015
Spojené království	62,42
Švédsko	62,40
Nizozemsko	61,58
Česká republika	51,32
Slovensko	42,99
Řecko	40,28
Polsko	40,16
Rumunsko	38,20

Zdroj: The Global Innovation Index, vlastní zpracování

2.2.2.3. Shrnutí

Výzkum a vývoj je klíčovou položkou pro ambice růstové strategie Evropa 2020. Nejen, že jsou veřejné investice generátorem pro vědomostní základnu, kterou dnes inovativní firmy potřebují, ale pokud bude podíl investic do výzkumu a vývoje růst, na trhu práce se budou objevovat nové pracovní příležitosti. V důsledku těchto okolností by se podle vize Evropské unie měla se zvýšit poptávka po pracovnících v oblasti vědy a výzkumu. Zvýšení poptávky by následně mělo vést ke zvýšení počtu osob s dokončením terciálním vzděláním.

2.2.3. Změna klimatu a energetika

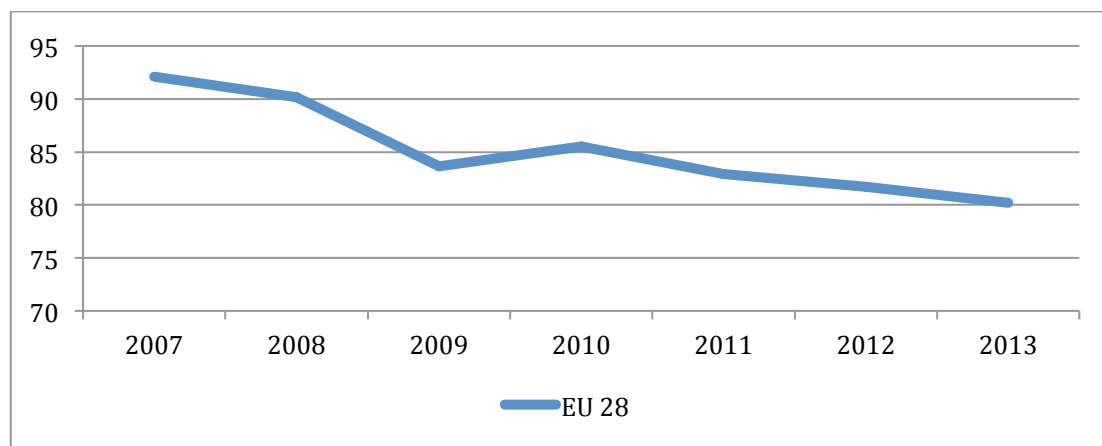
Třetím cílem je snížení emisí skleníkových plynů o 20 % oproti úrovním roku 1990 a zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie na 20 % a posun ke zvýšení energetické účinnosti o 20 %. Za obnovitelné se považují takové zdroje, které jsou lidstvem téměř nevyčerpatelné. Jedná se o solární energii, vodní energii, větrnou energii, geotermální energii a energii biomasy.

2.2.3.1. Plnění cíle v oblasti emisí skleníkových plynů

Na grafech č. 16 a č. 17 je vyznačeno snížení emisí skleníkových plynů oproti úrovni roku 1990. Největší pokrok byl zaznamenán v rámci sledovaného období mezi lety 2008 a 2009, kdy emise klesly o 6,49 p. b.. Příčinou poklesu bylo oslabení ekonomické aktivity v oblastech průmyslu, energetiky a dopravy v období hospodářské krize. V roce 2013 byla naměřena hodnota poklesu emisí skleníkových

plynů od roku 1990 80,2 %. Tedy pouze 0,2 p. b. od stanoveného cíle.

Graf č. 17: Emise skleníkových plynů v EU 28 – snížení od roku 1990 (v %)

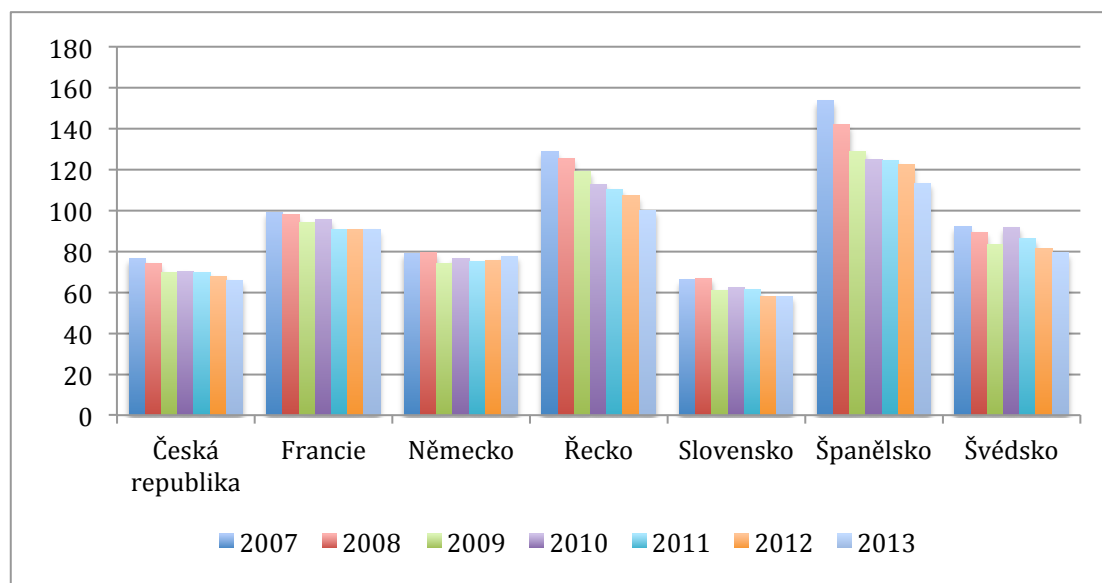

Zdroj: Eurostat⁷⁵, vlastní zpracování

Trend posledních sedmi let byl téměř ve všech pozorovaných zemích velice podobný. Až na růst mezi lety 2009-2010 se emise skleníkových plynů daří členskými státy každoročně snižovat. Mezi tyto země se řadí Česká republika, Francie, Slovensko a Švédsko. Výjimku tvoří dva státy jižní Evropy – Řecko a Španělsko, u kterých pokles nebyl přerušen za celé sledované období, na druhou stranu hodnoty přesahují 100 %, tudíž emise skleníkových plynů jsou nyní vyšší než v roce 1990. Střídavý trend byl pozorován v Německu.

⁷⁵ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Graf č. 18: Emise skleníkových plynů ve vybraných zemích – snížení od roku 1990 (v %)

Zdroj: Eurostat⁷⁶, vlastní zpracování

2.2.3.2. Plnění cíle v oblasti energie z obnovitelných zdrojů

Druhým, dílčím cílem v oblasti energetiky a klimatu je zvýšit podíl obnovitelné energie na hrubé konečné spotřebě energie na úroveň 20 %. Na úrovni členských států byly opět cíle individuálně nastaveny na vnitrostátní úroveň. Přehled všech sedmi sledovaných zemí a jejich cílů je možné vidět na tabulce č. 4.

Tabulka č. 4: Individuální cíle v oblasti energie z obnovitelných zdrojů (v %)

Členská země	Individuální cíl
Česká republika	13
Francie	23
Německo	18
Řecko	18
Slovensko	14
Španělsko	20
Švédsko	49

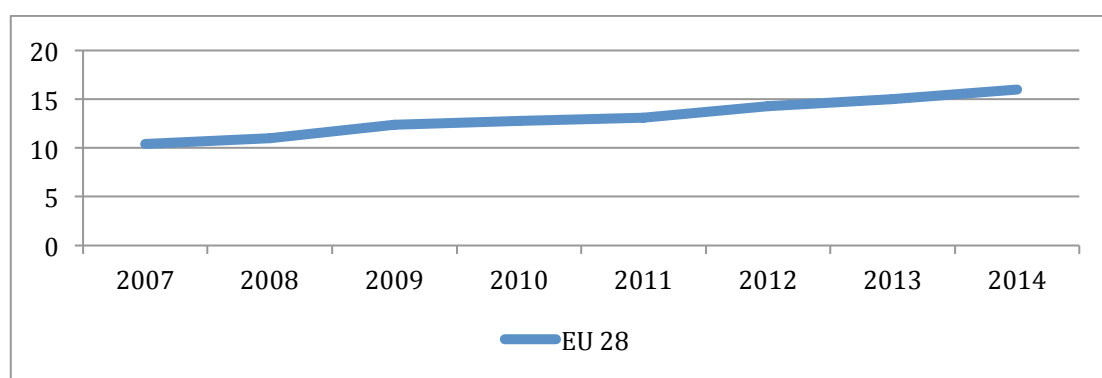
Zdroj: Eurostat⁷⁷, vlastní zpracování

⁷⁶ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁷⁷ tamtéž

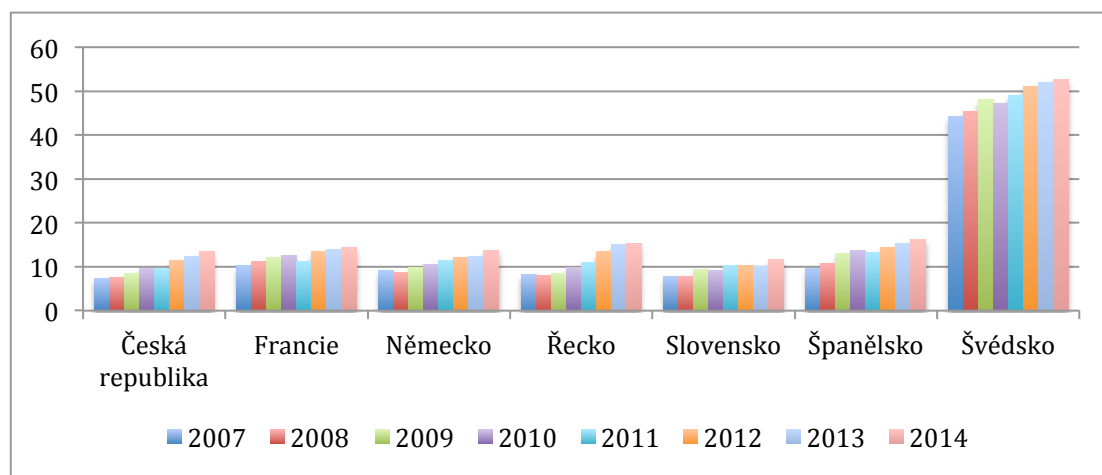
Za sledované období se podíl v EU 28 zvýšil z 10,4 % v roce 2007 na 16 % v roce 2014. Evropská unie se tak meziročním růstem blíží k cíli, od kterého je podle posledních dat 4 p. b.. Dvěma hlavními hybnými silami tohoto růstu byly podpora technologií obnovitelných zdrojů a pokles nákladů. Podpora byla zajištěna v podobě dotací, daňových úlev a kvót. EU je nyní největším investorem do obnovitelných energií na světě. Díky těmto podporám byl rostoucí trend za sledované období ve všech vybraných zemích, viz graf č. 20.

Graf č. 19: Podíl energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie – EU 28

Zdroj: Eurostat⁷⁸, vlastní zpracování

Graf č. 20: Podíl energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie – vybrané země

Zdroj: Eurostat⁷⁹, vlastní zpracování

⁷⁸ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

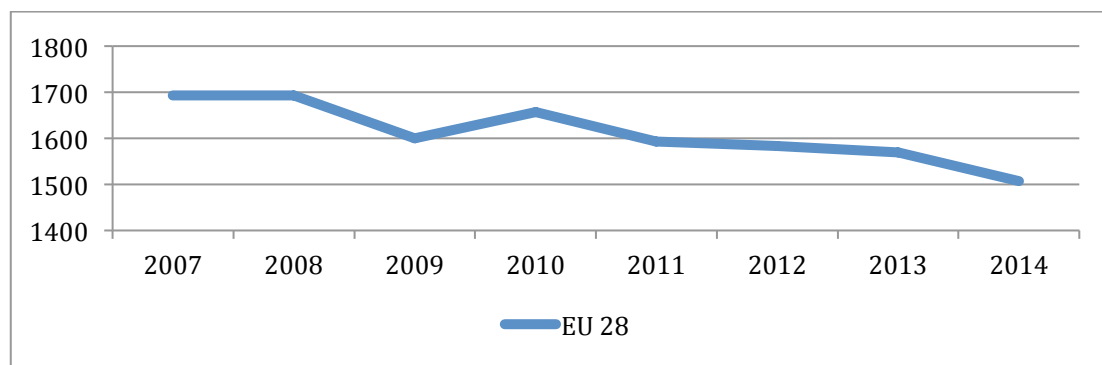
⁷⁹ tamtéž

2.2.3.3. Plnění cíle v oblasti energetické účinnosti

Třetím dílčím cílem v oblasti klimatu a energetiky je směřovat k 20% zvýšení energetické účinnosti. V absolutních číslech zvýšení znamená, že do roku 2020 by spotřeba energie v Evropské unii neměla překročit 1483 Mtoe⁸⁰ primární energie a 1 086 Mtoe konečné energie.

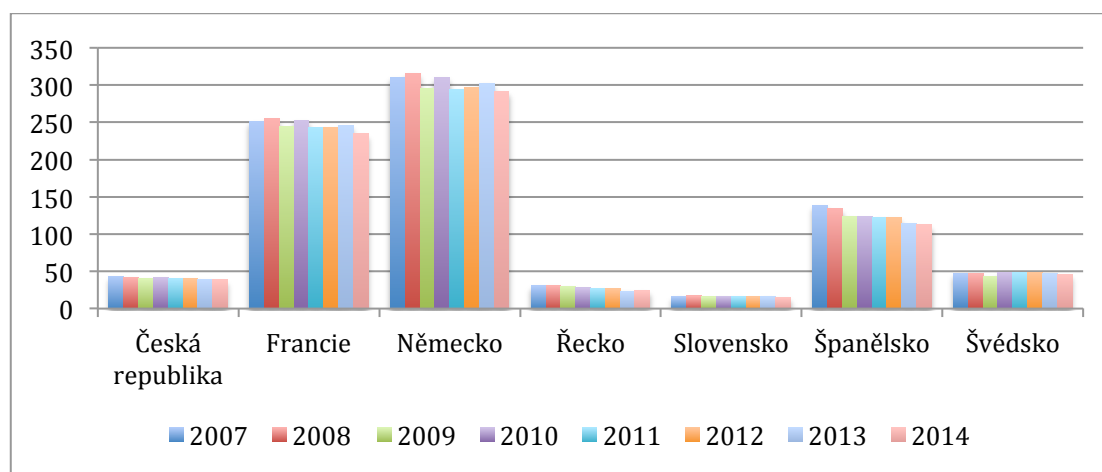
Pod pojmem primární spotřeba energie se rozumí hrubá domácí spotřeba energie kromě veškerého použití pro neenergetické účely (například zemní plyn sloužící k výrobě chemických látek). Co se týče vývoje primární spotřeby energie v Evropské unii, po nestabilním vývoji mezi lety 2007-2010, začaly hodnoty klesat a v roce 2014 bylo naměřeno 1 507,1 Mtoe.

Graf č. 21: Primární spotřeba energie v EU 28 v letech 2007-2014 (v Mtoe)

Zdroj: Eurostat⁸¹, vlastní zpracování

Graf č. 22: Primární spotřeba energie ve vybraných členských zemích EU v letech 2007-2014 (v Mtoe)

Zdroj: Eurostat⁸², vlastní zpracování

⁸⁰ TOE je jednotka zvaná jako ekvivalent tuny ropy (Ton of Oil Equivalent), která se částečně využívá v souvislosti se spotřebou energie. Odpovídá energii získané z jedné tuny ropy, v případě Mtoe v milionech.

⁸¹ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Získat či vyrobit stejný produkt nebo službu za použití menšího množství energie je jedním z nejvíce nákladově efektivních možností pro snižování emisí skleníkových plynů. Největší potenciál pro zlepšení situace přináší rekonstrukce budov, doprava a průmysl.

2.2.3.4. Shrnutí

V oblasti klimatu a energetiky Evropská unie na první pohled učinila významný pokrok směrem k vytyčeným cílům. Největší skok byl zaregistrován jak v oblasti emisí skleníkových plynů, tak primární spotřeby energie v letech 2008-2009. Ačkoli šlo o posun směrem k vytyčeným cílům, velký podíl na kladném vývoji lze přičíst nízké ekonomické aktivitě v důsledku ekonomické a finanční krize. Následné zpomalení ekonomiky lze označit za jednu z hlavních příčin volného poklesu hodnot v obou ukazatelích i po roce 2009. Díky efektivním podpůrným programům a snižování nákladů došlo k pozitivnímu vývoji také v oblasti energie z obnovitelných zdrojů. V roce 2014 hodnota vzrostla na 16 %. Nejvíce se za poslední roky zvýšil podíl větrné a solární energie, zejména v regionech s příznivými klimatickými podmínkami a vysokou cenou elektřiny. Na základě dokumentů Eurostatu, dosažení vyšší úrovně energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti, by v průběhu příštích čtyřiceti let mohlo Evropské unii ušetřit mezi 175-320 mld. eur ročně za náklady na dovoz energie.

2.2.4. Vzdělávání

Čtvrtým cílem je zlepšení úrovně vzdělání, zejména snahou snížit míru školní docházky pod 10 % a zvýšit podíl osob ve věku 30-34 let s dokončeným terciárním nebo srovnatelným vzděláním na nejméně 40 %.⁸² Terciárním vzděláváním se rozumí vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělávání, poskytované vysokými školami nebo vyššími odbornými školami.

Vzdělávání a odborná příprava jsou považovány za klíčové faktory růstu a zaměstnanosti. Největší překážky, s jakými se musí vzdělávací politika Evropské unie v posledních letech zabývat, jsou demografické změny. Konkrétně stárnutí obyvatelstva a hospodářská krize.

⁸² Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁸³ SDĚLENÍ KOMISE: EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Evropská komise [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://goo.gl/RbcSyl>

2.2.4.1. Plnění cíle v oblasti předčasného ukončování školní docházky

Předčasné ukončení školní docházky je jednou z významných bariér pro hospodářský růst a zaměstnanost. Nejenže je takzvanou “brzdou” produktivity práce, ale také faktorem podporujícím růst počtu osob postižených chudobou nebo sociálním vyloučením. Mladí lidé, kteří předčasně opouští vzdělávání nebo odbornou přípravu, po zbytek života disponují nedostatkem dovedností a kvalifikace. Tím jsou vystaveni vyššímu riziku ohrožení chudobou a sociálním vyloučením. Nejprve se opět podíváme na konkrétní cíle ve vybraných zemích.

Tabulka č. 5: Individuální cíle v oblasti předčasně ukončené školní docházky (v %)

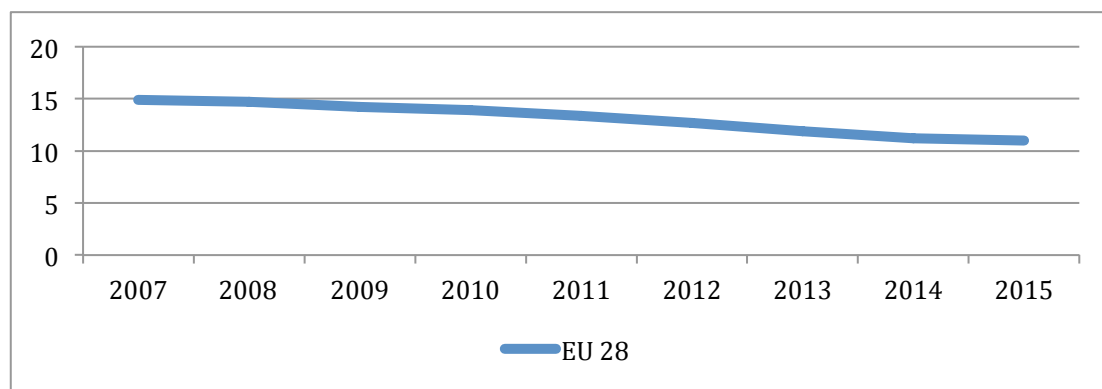
Členská země	Individuální cíl
Česká republika	5,5
Francie	9,5
Německo	10,0
Řecko	9,7
Slovensko	6,0
Španělsko	15,0
Švédsko	10,0

Zdroj: Eurostat⁸⁴, vlastní zpracování

V roce 2014 bylo v Evropské unii z této skupiny osob zaměstnaných pouze 40 % z celkového počtu čtyř milionů. Ve sledovaném období mezi lety 2007 a 2015 byl v EU 28 pozorován klesající trend. Ze 14,9 %, které byly naměřeny v roce 2007 se podíl snížil o 3,9 p. b. na 11 %, naměřených v roce 2015.

⁸⁴ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Graf č. 23: Podíl osob na celkové populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláním v letech 2007-2015 v EU 28

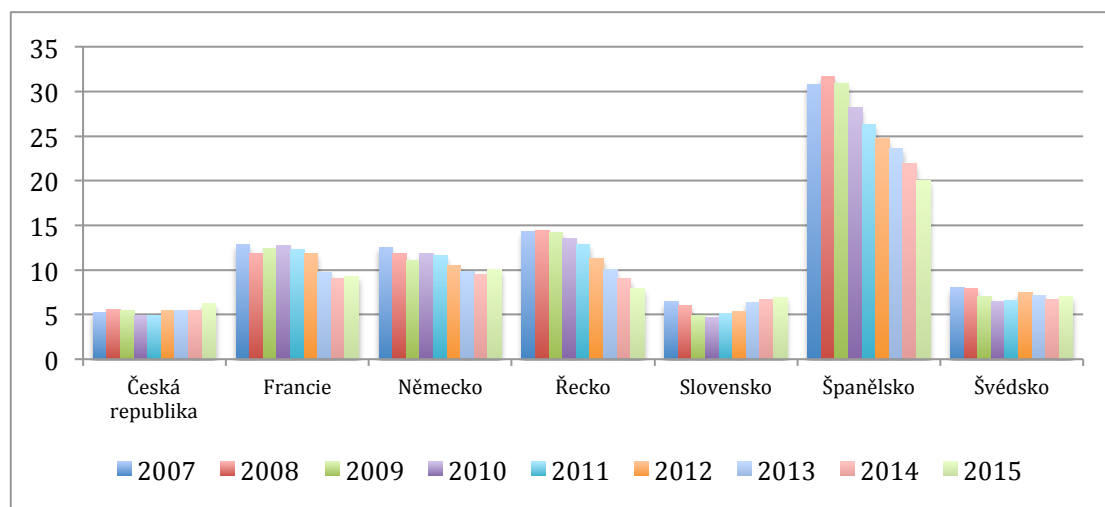

Zdroj: Eurostat⁸⁵, vlastní zpracování

Analýza vývoje ve vybraných členských zemích zaznamenala celkem čtyři trendy. Ve Francii a Německu byl vývoj nejprve nestabilní. Poté, od roku 2010 začal podíl osob s předčasně ukončeným vzděláním klesat, což přetrvalo téměř do konce sledovaného období. V roce 2015 došlo opět k růstu. Jedním z vlivů, působících na tento růst, může být Evropská migrační krize. V České republice a Švédsku byl pozorován střídavě růst a pokles. Míra celkově za sledované období (2007-2015) v České republice vzrostla z 5,2 % na 6,2 % a ve Švédsku klesla o 1 p. b. z 8 % na 7 %. Na Slovensku míra od roku 2007 do roku 2010 klesala, v roce 2011 ovšem začala růst a nyní se nachází na téměř původní hodnotě – v roce 2007 bylo naměřeno 6,5 %, v roce 2015 6,9%. V zemích jižní Evropy – Portugalsku, Řecku i Španělsku byl zaregistrován po celé sledované období klesající trend.

⁸⁵ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

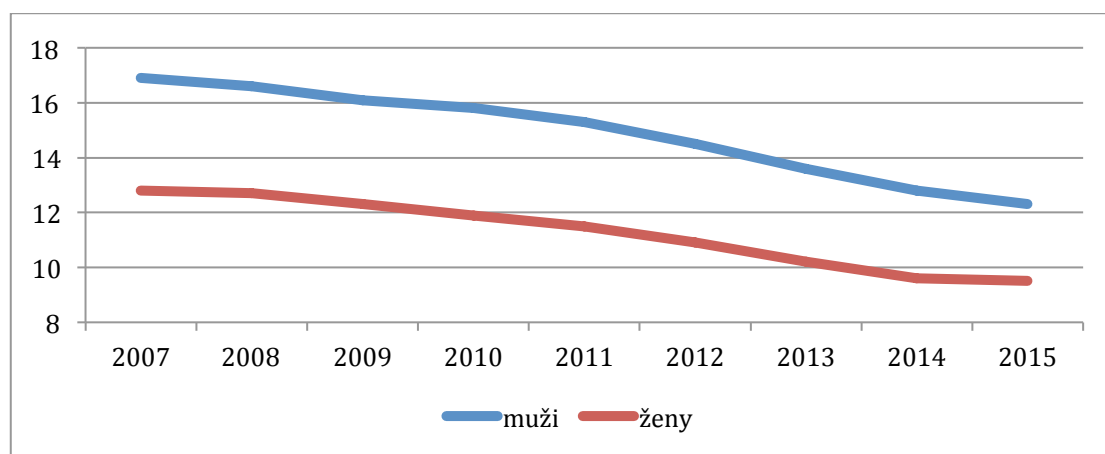
Graf č. 24: Podíl osob na celkové populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláváním v letech 2007-2015, ve vybraných členských zemích EU

Zdroj: Eurostat⁸⁶, vlastní zpracování

Následující tři grafy poskytují údaje o genderových rozdílech. Jak lze pozorovat na grafu č. 24, v Evropské unii jako celku, je podíl žen které předčasně ukončí vzdělávání a odbornou přípravu o 2,8 p. b. nižší, než podíl mužů. Během sledovaného období došlo ke snížení tohoto rozdílu o 1,1 p.b..

Graf č. 25: Podíl osob na celkové populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláváním v letech 2007-2015 v EU 28 – rozdíl mezi muži a ženami

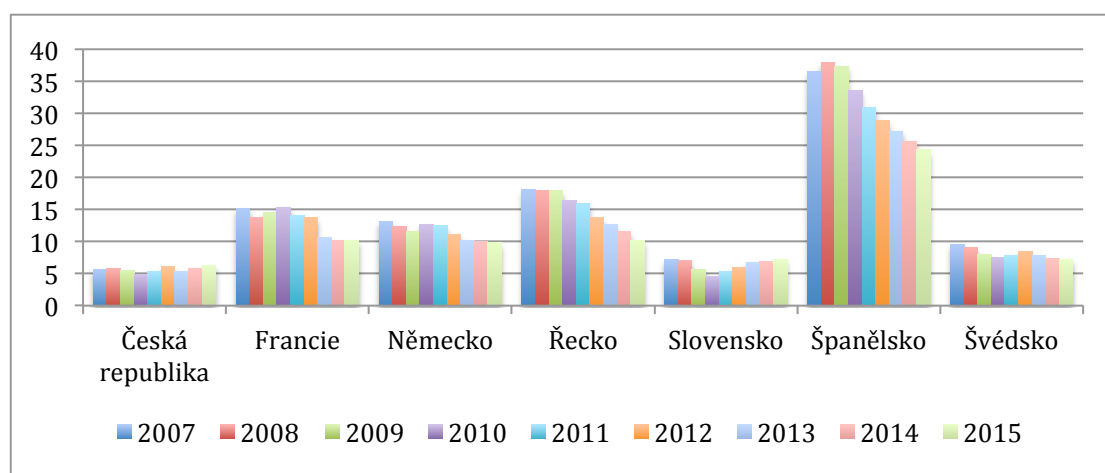
Zdroj: Eurostat⁸⁷, vlastní zpracování

⁸⁶ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁸⁷ tamtéž

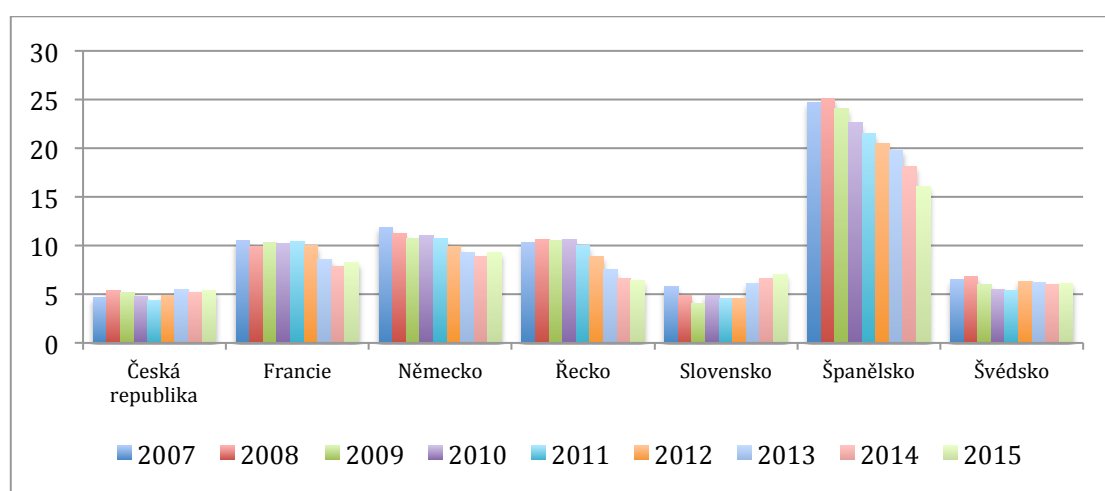
Rozdíl se vyskytuje také ve všech vybraných členských zemích a v průběhu sledovaného období se snížil pouze minimálně. Největší posun k vyrovnanosti hodnot lze zaregistrovat u Německa a Slovensku, ne příliš odlišné hodnoty při porovnání mužů a žen jsou také v České republice, Francii a Švédsku. Obecně platí, že u těchto zemí podíl osob, které předčasně ukončili vzdělávání nepřekročil 15 %. Rozdíly o 3 p. b. a výš byly v roce 2015 naměřeny v Portugalsku, Řecku a Španělsku.

Graf č. 26: Podíl mužů na mužské populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláváním v letech 2007-2015 v EU 28

Zdroj: Eurostat⁸⁸, vlastní zpracování

Graf č. 27: Podíl žen na ženské populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláváním v letech 2007-2015 v EU 28

Zdroj: Eurostat⁸⁹, vlastní zpracování

⁸⁸ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁸⁹ tamtéž

Podle podkladů útvaru Komise v rámci evropského semestru z roku 2015 se u osob z rodin migrantů vyskytuje větší než dvojnásobná pravděpodobnost předčasného ukončení školní docházky, než u rodilých Evropanů. Ačkoliv jsme zaznamenali klesající trend, může během následujících pěti let dojít k výrazným změnám v důsledku migrační krize, ve které se Evropa právě nachází. Pouze za rok 2015 bylo zaznamenáno 1 255 640 žádostí o azyl. Podklady Komise uvádí, že systém inkluzivního vzdělávání je v současnosti mnohem lépe vybaven prostředky pro úspěšnou integraci dětí z migrantských rodin a efektivní podporu v rámci vzdělávání, než tomu bylo v minulosti. Otázkou je, do jaké míry je tato vybavenost schopna migrační krizi vstřebávat.

2.2.4.2. Plnění cíle v oblasti dokončeného terciárního vzdělání

Druhá část cíle je z oblasti terciárního vzdělávání. Zvyšující se podíl osob ve věku 30-34 let s dosaženým terciárním vzděláním je podle Evropské komise klíčovým faktorem pro udržitelný růst podporující začlenění. Nízká míra dosaženého terciárního vzdělání vytváří nedostatek kvalifikovaných pracovníků v odvětvích náročných na znalostní kapitál. Zároveň brání produktivitě, inovacím a konkurenceschopnosti. Vzhledem k rychlému tempu růstu technologického pokroku roste potřebná úroveň dovedností na trhu práce. Důležitá je také úroveň systému. Nízká úroveň terciárního vzdělání může úsilí o dosažení udržitelného růstu značně omezit.

Pokud ovšem poroste podíl osob s dosaženým terciárním vzděláním rychleji, než se bude vyvíjet počet pracovních míst vyžadujících jejich znalosti a dovednosti, může nastat situace, kdy osoby s terciárním vzděláním budou obsazeny na pracovní pozice jinak určené osobám s nižším vzděláním. Ty budou v důsledku takové situace propouštěny a tak bude na trhu práce docházet ke snižování zaměstnanosti osob se sekundárním vzděláním.

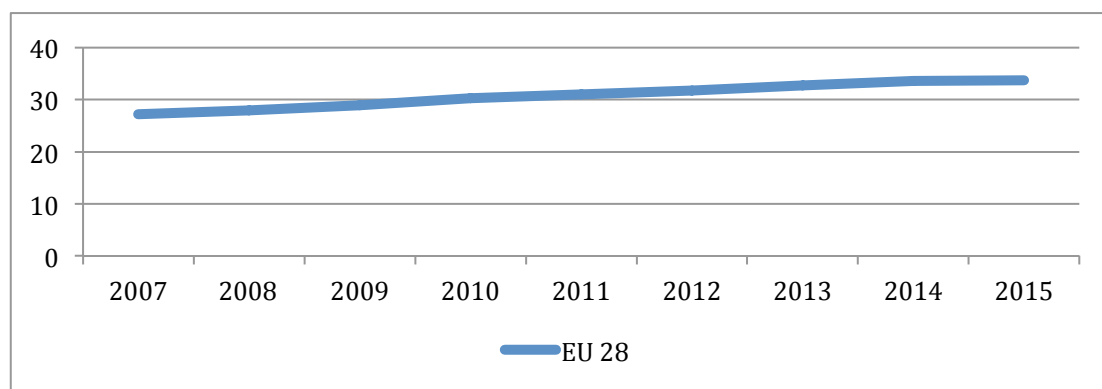
Tabulka č. 6: Individuální cíle v dokončeného terciálního vzdělávání (v %)

Členská země	Individuální cíl
Česká republika	32
Francie	50
Německo	42
Řecko	32
Slovensko	40
Španělsko	44
Švédsko	40

Zdroj: Eurostat⁹⁰, vlastní zpracování

Na grafech č. 27 a 28 můžeme zaregistrovat trendy vývoje procenta populace mezi 30-34 lety, které úspěšně prošli terciálním vzděláváním. V Evropské unii jako celku mezi lety 2007 a 2015 podíl meziročně rostl, což naznačuje pozitivní vývoj směrem k úspěšnému plnění cíle.

Graf č. 28: Podíl osob ve věku 30-34 let s ukončeným terciálním vzděláváním v EU 28, v období let 2007-2015

Zdroj: Eurostat⁹¹, vlastní zpracování

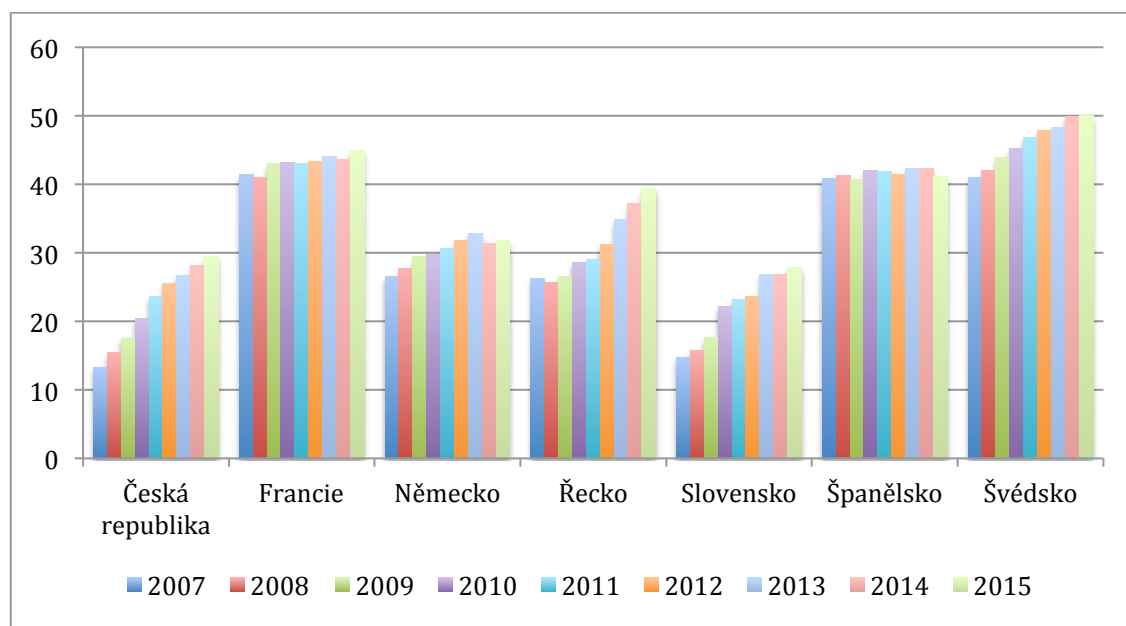
Tento trend se vyskytuje i ve většině pozorovaných členských zemí. Řadíme sem Českou republiku, Německo, Rakousko, Řecko, Slovensko a Švédsko. Ve Francii a Španělsku míra meziročně rostla a klesala, nicméně v obou zemích bylo dosaženo za sledované období růstu. Ve Francii o 3,5 p. b., ve Španělsku o 0,2 p. b.. Jak lze

⁹⁰ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁹¹ tamtéž

pozorovat u zemí jižní Evropy, kde je ve většině indikátorů spíše negativní vývoj, v oblasti terciálního vzdělávání dosahovala data z roku 2015 v porovnání s ostatními zkoumanými zeměmi nadprůměrných hodnot. Příčinou této skutečnosti může být například meziročně se snižující míra zaměstnanosti, především u mladých lidí. Tato skupina se tedy radši rozhodne pro studium, protože je to pro ně “bezpečnější” než vstoupit na trh práce.

Graf č. 29: Podíl osob ve věku 30-34 let s ukončeným terciálním vzděláváním ve vybraných členských zemích EU, v období let 2007-2015

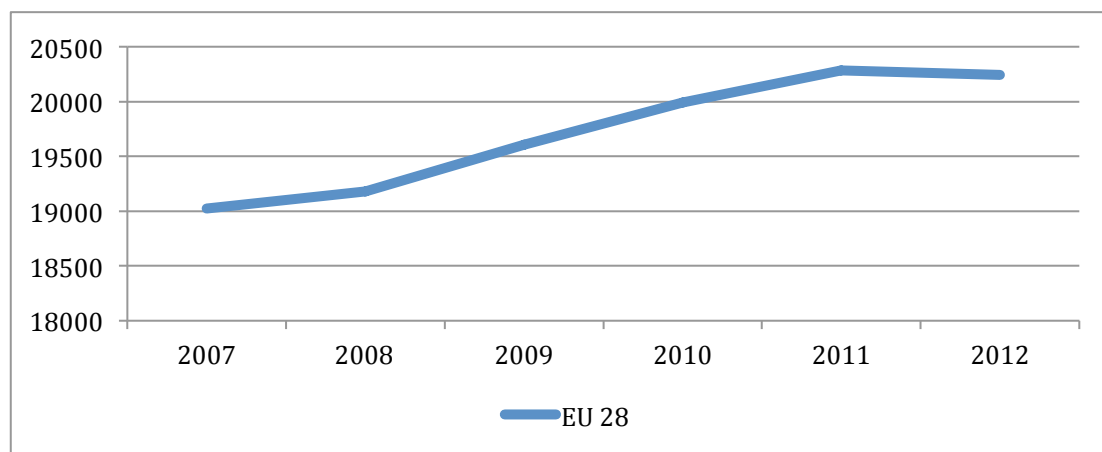

Zdroj: Eurostat⁹², vlastní zpracování

Graf č. 29 zahrnuje celkový počet studentů v EU, tedy počet osob, které jsou zapsány do terciálního vzdělávání (včetně vysokých škol a jiného než vysokoškolského studia) v pravidelném vzdělávacím systému. Údaj slouží jako přehled o počtu mužů a žen, kteří měli přístup k vyššímu vzdělání a očekává se, že dokončí svá studia, což by mělo přispět ke zvýšení úrovně dosaženého vzdělání populace.

⁹² Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Graf č. 30: Počet osob zapsaných do terciálního vzdělávání v EU 28, v letech 2007-2015 (v tis.)

Zdroj: Eurostat⁹³, vlastní zpracování

2.2.4.3. Shrnutí

Osob s předčasným odchodem ze vzdělávacího procesu nebo odborné přípravy meziročně ubývá. Jak u mužů, tak u žen tento pokles představuje pokrok směrem k cíli strategie. Mezi skupiny u kterých je tendence předčasného ukončení vzdělávání vyšší patří mladí muži, obyvatelé narození v cizině a etnické menšiny. Zatímco v roce 2015 byla míra žen pod hranicí 10 % o 0,5 p. b., u mužů byla hodnota 2,3 p. b. nad stanovenou hranicí.

Zlepšení je patrné také u druhého indikátoru z oblasti vzdělávání. Mezi lety 2007 a 2015 se podíl osob ve věku 30-34 let s ukončeným terciálním vzděláním meziročně navyšoval. Růst byl podstatně rychlejší u žen než u mužů. V roce 2015 byl ženskou populací cíl 40 % převýšen o 3,4 p. b.. Naproti tomu podíl mužů dosahoval 34 %, tedy o 6 p. b. pod hranicí, jaké by měla Evropská unie dosahovat v roce 2020.

2.2.5. Chudoba a sociální vyloučení

Pátým a posledním cílem je podpora sociálního začlenění, zejména prostřednictvím snižování chudoby, a to snahou snížit počet lidí ohrožených chudobou nebo vyloučením nejméně o 20 milionů.⁹⁴ Problém chudoby sužuje lidskou společnost téměř od jejího vzniku. V současné době se vyskytuje nejen v rozvojových zemích, ale také v těch nejvyspělejších státech.

⁹³ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁹⁴ Strategie Evropa 2020. Vláda České republiky [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/>

Chudoba je víceznačný termín, který je subjektivně vnímán jedinci, veřejností, státními i nestátními institucemi. Obecně lze říci, že jde o stav, který vzniká v důsledku nerovnoměrného přístupu rozdělování bohatství ve společnosti. Příjmy nebo statky nedosahují takové výše, aby byly dostatečně zabezpečeny životní podmínky a uspokojení základních potřeb. Tyto příjmy není občan schopen z určitých důvodů (stáří, invalidita apod.) zvýšit a zároveň nedisponuje jiným majetkem, jenž by mu poskytl možnost získat prostředky ve výši, která je společností uznána jako minimální.⁹⁵ Mezinárodně je stanovena hranice chudoby Světovou bankou na 1,9 USD na den.⁹⁶ Na úrovni Evropské unie je tato hranice stanovena Eurostatem a to na úroveň 60 % průměrného disponibilního příjmu v každém členském státě.⁹⁷

Chudobu je možné měřit jako absolutní a relativní. Relativní chudoba nastává, když životní úroveň a příjmy osob jsou pod hranicí všeobecné normy v zemi nebo regionu, kde žijí. Je tedy závislá na životní úrovni v dané zemi. Absolutní chudoba se týká osob, které si nemohou obstarat základní lidské potřeby pro přežití. Mezi ně se řadí potraviny, čistá voda, oblečení, přístřeší, zdravotní péče a vzdělání. Je stejná pro všechny země.

V souvislosti s takzvanou moderní chudobou, připadá k jejímu řešení pravděpodobně největší role vzdělávací politice. Zde je opět vidět provázanost jednotlivých cílů. Například pokud se naplní čtvrtý cíl - zlepšení úrovně vzdělání, výsledky by mohly značně přispět k řešení problému chudoby na úrovni Evropské unie.

2.2.5.1. Plnění cíle

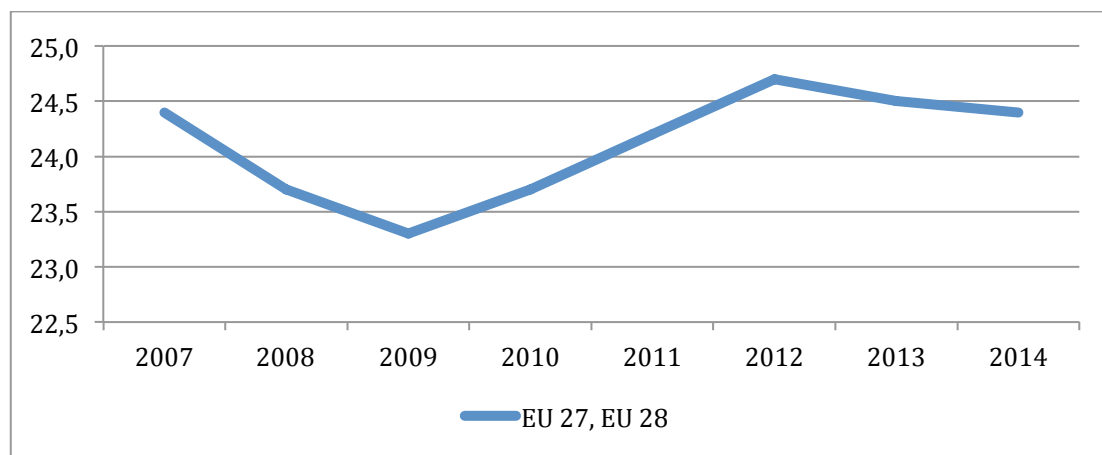
Prvním analyzovaným ukazatelem v problematice chudoby je podíl osob na celkové populaci, ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením. Tento podíl se v Evropské unii od počátku sledovaného období snižoval a v roce 2009 dosáhl své nejnižší úrovně 23,3 %. Poté se vývoj obrátil a míra meziročně rostla do roku 2012, kdy dosahovala naopak své nejvyšší úrovně 24,7 %. Téměř každý čtvrtý člověk v Evropské unii byl ohrožen chudobou nebo sociálním vyloučením. Za hlavní důvod růstu se označuje hospodářská krize. Po roce 2012 se trend začal opět pozitivně vyvíjet a v roce 2014 byl podíl osob 24,4 %.

⁹⁵ KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1. str. 107.

⁹⁶ V minulosti byl přibližně 1 USD na den. V roce 2008 Světová banka tuto hranici zvýšila, na základě parity kupní síly z roku 2005.

⁹⁷ SDĚLENÍ KOMISE: EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Evropská komise [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://goo.gl/RbcSyl>. str. 11.

Graf č. 31: Počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením % populace

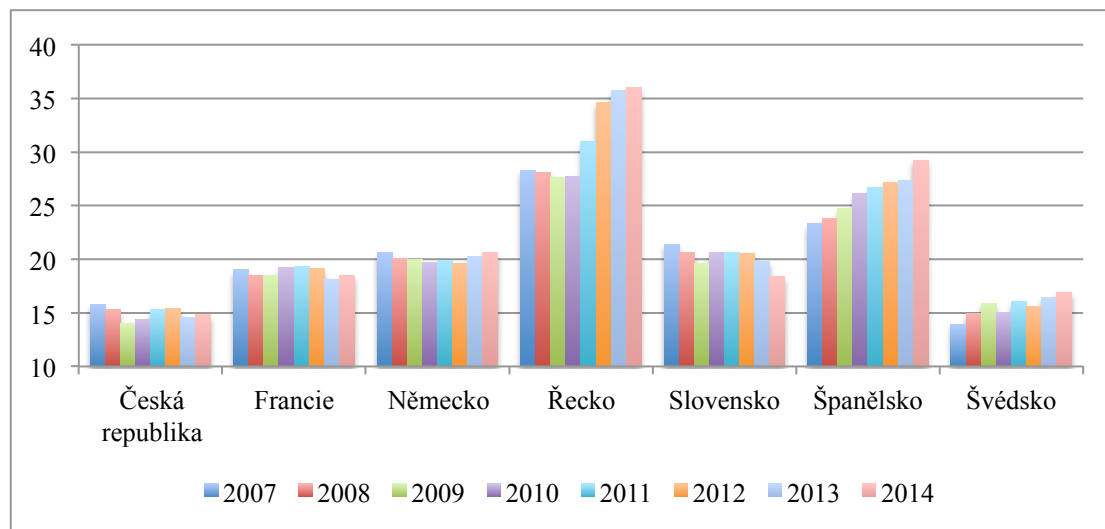

Zdroj: Eurostat⁹⁸, vlastní zpracování

Ve vybraných členských zemích byly zaregistrovány dva trendy. První, podobný vývoji v EU 28, byl také v České republice, Francii, Německu a Slovensku. Počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením se za období mezi lety 2007-2015 nijak výrazně nezměnil. Došlo pouze k nepatrnému růstu či poklesu. V České republice z hodnoty 15,8 % v roce 2007 míra v roce 2015 klesla na 14,8 %. Ve Francii došlo také k poklesu z 19 % o 0,5 p. b. na 18,5 %. V Německu byla v roce 2015 naměřena totožná hodnota, jako v roce 2007, 20,6 %. Na Slovensku došlo k největšímu poklesu ze sledovaných zemí a to o 3 p. b. z 21,4% na 18,4%. Naopak v zemích jižní Evropy a ve Švédsku podíl osob vzrostl.

⁹⁸ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

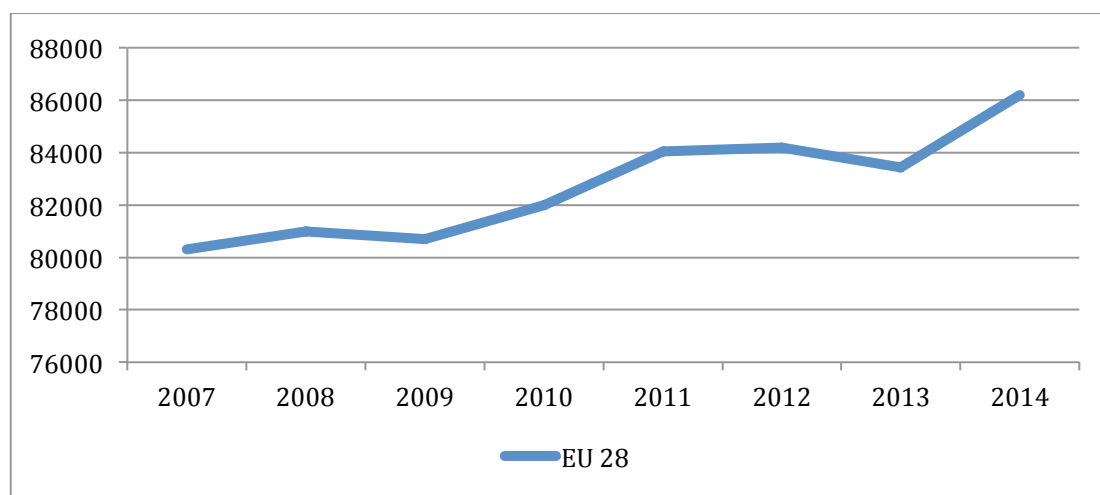
Graf č. 32: Počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením % populace

Zdroj: Eurostat⁹⁹, vlastní zpracování

Chudoba ve strategii Evropa 2020 představuje koncept tří dílčích forem. Nízké intenzity práce, materiální deprivace a peněžní chudoby. Právě monetární neboli peněžní chudoba je nejčastěji se vyskytujícím případem v této problematice. Její výše je vyjadřována podílem osob na celkové populaci ohrožených chudobou, po vyplacení sociálních dávek. Přehled o vývoji v EU 28 a vybraných členských zemích poskytují grafy č. 33 a č. 34.

Graf č. 33: Počet lidí ohrožených chudobou % populace – po vyplacení dávek

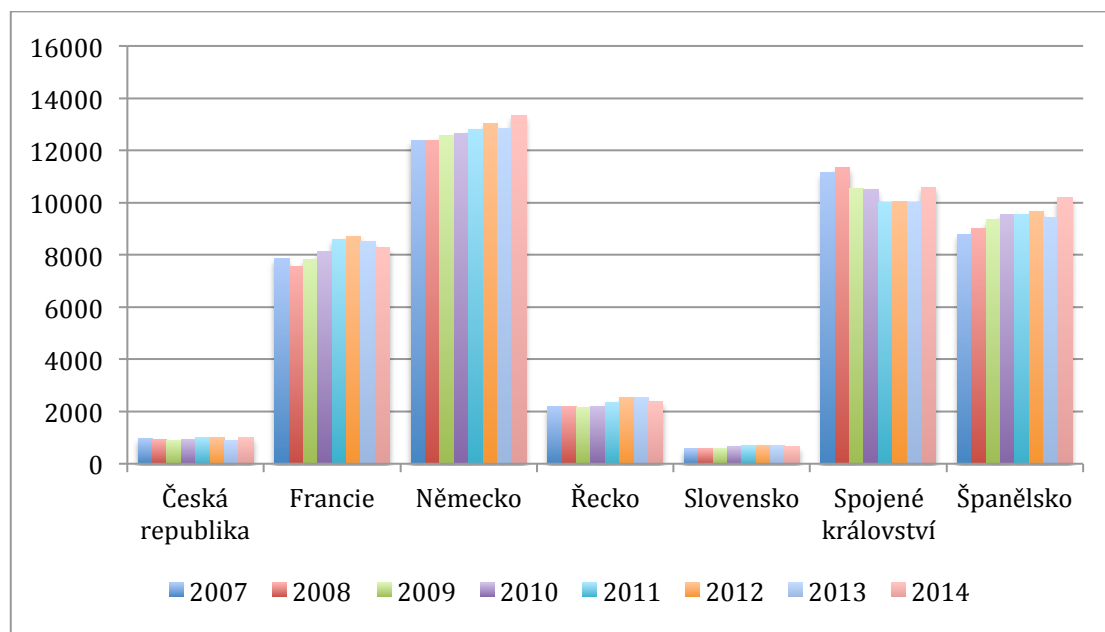

Zdroj: Eurostat¹⁰⁰, vlastní zpracování

⁹⁹ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

¹⁰⁰ tamtéž

Graf č. 34: Počet lidí ohrožených chudobou, % populace vybraných členských zemí EU – po vyplacení dávek

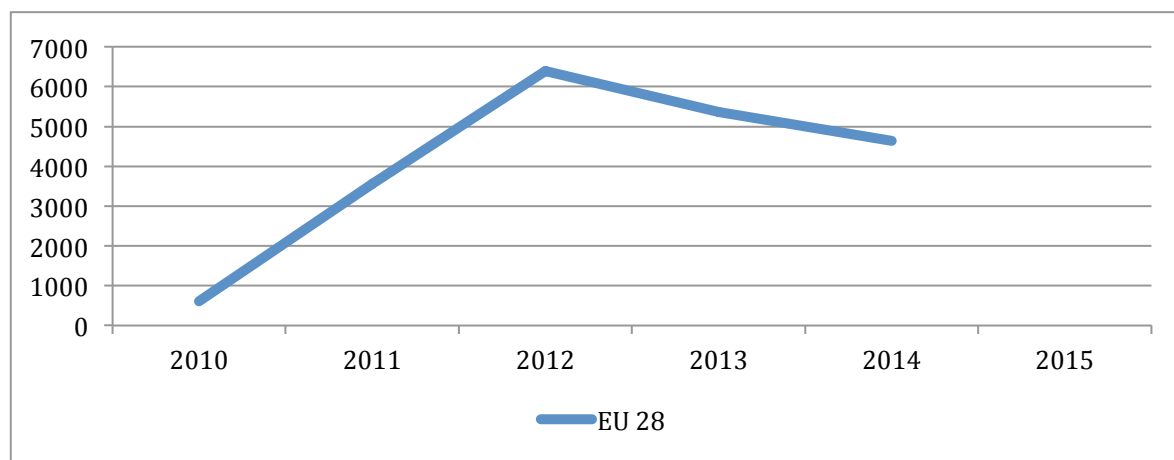

Zdroj: Eurostat¹⁰¹, vlastní zpracování

Posledním zkoumaným jevem v problematice chudoby je plnění samotného cíle, stanoveného ve strategii Evropa 2020. Evropská unie se zavázala snížit počet osob v ohrožení chudobou či sociálním vyloučením o 20 milionů. Trend vývoje je jak v EU 28, tak ve vybraných zemích z logického hlediska stejný jako v případě vývoje podílu osob v ohrožení na celkové populaci. Co se týče snižování stavu v absolutních číslech, výsledky nejsou příliš pozitivní. Naopak během let 2010-2012 došlo k nárůstu o 7 milionů, poté se hodnoty začaly lehce snižovat. Přesto se v roce 2014 Evropská unie pohybuje stále v kladných číslech.

¹⁰¹ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

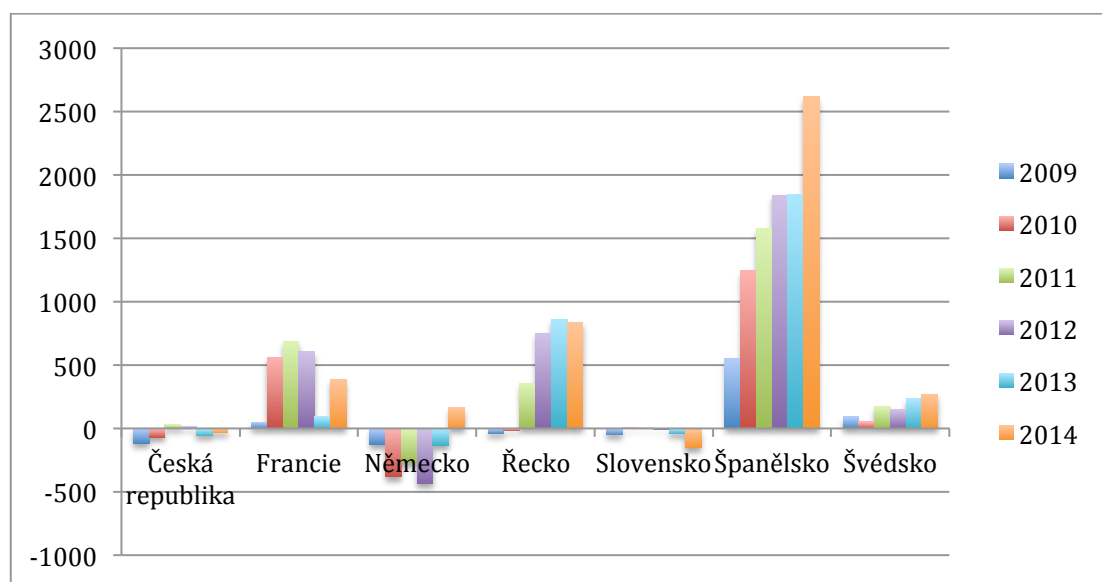
Graf č. 35: Počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (kumulativní rozdíl od roku 2008, v tis.)

Zdroj: Eurostat¹⁰², vlastní zpracování

Na vnitrostátní úrovni se dařilo podporovat cíl Evropské unie pouze České republice, Slovensku a až do roku 2013 také Německu. V ostatních zemích, tedy Francii, Itálii, Řecku a Španělsku byly v průběhu sledovaného období naměřeny převážně kladné hodnoty, které přispívaly k nepříznivému vývoji v celkové EU 28.

Graf č. 36: Počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením ve vybraných členských zemích (kumulativní rozdíl od roku 2008, v tis.)

Zdroj: Eurostat¹⁰³, vlastní zpracování

¹⁰² Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

¹⁰³ tamtéž

2.2.5.2. Shrnutí

Klíčovou roli v problematice chudoby a sociálního vyloučení hraje efektivnost systému v oblastech zdravotnictví, vzdělávání, zaměstnanosti či daňového systému nebo systému zdravotnictví. Pokud se nezačne předcházet zvyšování chudoby, dojde k přelévání z generace na generaci, což bude v konečném důsledku ve společnosti meziročně prohlubovat úroveň nerovností. Tato skutečnost může vést k dlouhodobé ztrátě ekonomické produktivity některých skupin ve společnosti a bránit tak udržitelnému rozvoji.

2.2.6. Závěrečné srovnání

V následující kapitole budou shrnuty výsledky analýzy vývoje ve všech pěti oblastech a jejich dílčích indikátorech. Pro co největší přehlednost je současný stav plnění cíle v každé zemi označen symbolem , nebo , dle následující legendy:

Zaměstnanost

Podíl nezaměstnaných na celkové populaci ve 20-64 letech

- - hodnoty v roce 2014 již dosáhly individuálního cíle nebo byla hodnota v roce 2014 maximálně 2 p. b. pod ním a zároveň v letech 2010-2014 meziročně rostly
- - hodnoty v roce 2014 byly více než 2 p. b. pod individuálním cílem a zároveň v letech 2010-2014 meziročně klesaly nebo se výrazně neměnily

Výzkum a vývoj

Podíl investic do výzkumu a vývoje na HDP

- - hodnoty v roce 2014 již dosáhly individuálního cíle
- - hodnoty v roce 2014 se pohybovaly maximálně 0,4 p. b. pod individuálním cílem a zároveň v období let 2010-2014 meziročně rostly
- - hodnoty v roce 2014 se pohybovaly více než 0,4 p. b. pod stanoveným cílem a zároveň v období let 2010-2014 zůstávaly na stejné úrovni nebo meziročně klesaly

Klima a energetika

Snížení emise skleníkových plynů od roku 1990

- - hodnoty v roce 2014 byly pod úrovní 80 % a zároveň v letech 2010-2014 meziročně klesaly nebo se výrazně neměnily
- - hodnoty v roce 2014 nedosahovaly úrovně 80 % a zároveň v letech 2010-2014 meziročně klesaly

Podíl obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě

- - hodnoty v roce 2014 dosáhly individuálního cíle nebo v roce 2014 nebyly více než 4 p. b. pod úrovní individuálně nastaveného cíle a zároveň v letech 2010-2014 meziročně rostly
- - hodnoty v roce 2014 byly v rozmezí 5-10 p. b. pod individuálním cílem a zároveň v letech 2010-2014 meziročně rostly

Vzdělávání

Podíl osob s předčasně ukončenou školní docházkou

- - hodnoty již dosáhly individuálního cíle nebo byly v roce 2015 maximálně 0,1 p. b. pod cílem a zároveň v letech 2010-2015 meziročně klesaly
- - hodnoty v roce 2015 se pohybovaly mezi 0,1-5 p. b. nad individuálním cílem a zároveň v letech 2010-2015 meziročně klesaly nebo se výrazně neměnily

Podíl osob s dokončeným terciálním vzděláváním

- - hodnoty již dosáhly individuálního cíle nebo byly v roce 2015 maximálně 2,5 p. b. pod cílem a zároveň v letech 2010-2015 meziročně rostly
- - hodnoty v roce 2015 se pohybovaly mezi 2,5-10 p. b. pod individuálním cílem a zároveň v letech 2010-2015 meziročně rostly nebo se výrazně neměnily
- - hodnoty v roce 2015 se pohybovaly více než 10 p. b. pod individuálním cílem a zároveň v letech 2010-2015 meziročně rostly nebo se výrazně neměnily

Chudoba

Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením

- - hodnoty v roce 2015 byly v záporných číslech, meziročně došlo ke snížení
- - hodnoty v roce 2015 byly v kladných číslech, meziročně došlo k navýšení.

Tabulka č. 7: Závěrečné shrnutí plnění cílů ve vybraných zemích v letech 2010-2015 v oblasti zaměstnanosti, výzkumu a vývoje a klima a energetiky

Členská země	Zaměstnanost	Výzkum a vývoj	Klima a energetika	
			Emise skleníkových plynů	Obnovitelné zdroje
Česká republika	✓	✓	✓	✓
Francie	×	×	—	—
Německo	✓	—	✓	✓
Řecko	×	—	—	✓
Slovensko	×	—	✓	✓
Španělsko	×	×	—	✓
Švédsko	✓	×	✓	✓

Zdroj: Eurostat¹⁰⁴, vlastní zpracování

Tabulka č. 8: Závěrečné shrnutí plnění cílů ve vybraných zemích v letech 2010-2015 v oblasti vzdělávání a chudoby a sociálního vyloučení

Členská země	Vzdělávání		Chudoba a sociální vyloučení
	Předčasně ukončená školní docházka	dokončené terciální vzdělávání	
Česká republika	—	✓	—
Francie	✓	—	×
Německo	✓	×	×
Řecko	✓	✓	×
Slovensko	—	×	—
Španělsko	—	—	×
Švédsko	✓	✓	×

Zdroj: Eurostat¹⁰⁵, vlastní zpracování

¹⁰⁴ Europe 2020 indicators. Eurostat [online]. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

¹⁰⁵ tamtéž

Získané výsledky lze interpretovat dvěma způsoby. Za prvé zhodnotit úspěšnost v jednotlivých zemích. Z vybraných členských států dopadla nejlépe Česká republika, ihned po ní své cíle nejlépe plnilo Švédsko. V Německu, Řecku a Slovensku bylo plnění cílů přibližně na stejné úrovni. Nejhorších výsledků prozatím dosahuje Španělsko a Francie. Zde můžeme pozorovat, že úspěšnost v plnění cílů pravděpodobně nemá příliš výrazný vliv na růst ekonomiky. Ukázkovým příkladem je plnění cílů Řecka v porovnání s Německem nebo Francií a růst ekonomiky v těchto třech zemích.

Druhým způsobem je hodnocení úspěšnosti jednotlivých cílů. Nejlepších výsledků dosahuje indikátor obnovitelných zdrojů. O pomyslné druhé místo se dělí indikátory emise skleníkových plynů a předčasně ukončená školní docházka. Přibližně stejných, avšak ne příliš pozitivních výsledků, bylo dosaženo u zaměstnanosti, výzkumu a vývoje a dokončeného terciálního vzdělávání. Nejhuře v plnění dopadl indikátor chudoby a sociálního vyloučení.

Stanovanou hypotézu, že doposud byla Evropská unie v plnění svých růstových cílů, vtělených do desetileté strategie Evropa 2020, úspěšná, na základě dosažených hodnot v posledních měřených obdobích a získaných trendů ve vývoji vyvracím. Pokud by ovšem byla rozdělena na úroveň jednotlivých oblastí, pak lze říci, že byla úspěšná v oblasti energetiky a klimatu a z větší části ji potvrdit i v problematice vzdělávání.

Otázkou je, zda pokud ani tentokrát nebude Evropská unie úspěšná v plnění svých cílů a to ať na základě nedostatečných nástrojů či například vlivem migrační krize na nepříznivý vývoj, čeká nás od roku 2020 další, ještě ambicióznější desetiletá strategie. A pokud ano, zda je tento druh rozvoje, spočívající v nastavení cílů a následném monitorování jejich plnění skutečně klíčem ke vzniku inteligentního a udržitelného rozvoje ekonomiky.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo za pomoci vybraných metod zhodnotit, zda opravdu může desetiletá strategie vést k vytvoření dlouhodobě udržitelného růstu ekonomiky v Evropské unii. Zároveň, jestli vytyčené cíle nejsou příliš ambiciózní a lze je ve vzájemné provázanosti všechny plnit. Zvláště pak nyní, kdy po selhání předchozí desetileté Strategie udržitelného rozvoje EU, znamená pro Evropskou unii nová Strategie Evropa 2020 velkou výzvu.

Od roku 2007 bylo významného pokroku dosaženo v oblasti klimatu a energetiky, zejména prostřednictvím snížení emisí skleníkových plynů a zvýšení využívání energie z obnovitelných zdrojů. Pozitivní vývoj je také patrný v oblasti vzdělávání. Naopak co se týče výzkumu a vývoje, bude složité opět navázat na růst a zároveň plnit cíle v oblasti zaměstnanosti a chudoby, které dosahují ze jmenovaných pěti cílů nejhorších výsledků. Stanovenou hypotézu, že doposud byla Evropská unie v plnění svých růstových cílů, vtělených do desetileté strategie Evropa 2020, úspěšná, vyvracím, avšak ne ve všech oblastech lze hovořit o neúspěchu plnění. Za hlavní příčiny považuji dlouhé zotavování se z hospodářské krize a v současnosti také působení negativního vlivu krize migrační.

Závěry jsou vysloveny na základě dat, které poskytuje Eurostat a na vývoji ve sledovaném období. Snažit se predikovat jasný výhled v horizontu dalších pěti let je nad rámec této práce, o to více vzhledem k tomu, v jaké nestabilní době se nyní nacházíme. Téma plánů v takto širokém rozsahu ukazatelů a počtu osmadvaceti států je složité komplexně popsat v rozsahu odpovídajícím bakalářské práci. V práci se podařilo na reprezentativním vzorku sedmi zemí zaznamenat trendy, určit jak daleko země došly v plnění individuálně nastavených cílů a alespoň částečně se podívat na výhled do budoucích pěti let. Není třeba zmiňovat, že je potřeba se dále zabývat problematikou zaměstnanosti, vzdělávání či chudoby. Spíše bychom si měli položit otázku, zda mají strategické plány v horizontu deseti let opravdu smysl, obzvláště pak na úrovni Evropské unie a zda mohou zaručit pozitivní vývoj ekonomiky.

Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1: Vývoj HDP ve vybraných členských zemích EU v letech 2007-2015 (meziroční změny v %)

Graf č. 2: Podíl zaměstnaných osob ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci v EU 28, v letech 2007-2015

Graf č. 3: Podíl zaměstnaných osob ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci ve vybraných státech EU, v letech 2007-2015

Graf č. 4: Podíl zaměstnaných mužů a žen ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci v EU 28, v letech 2007-2015

Graf č. 5: Podíl zaměstnaných mužů ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci ve vybraných státech EU, v letech 2007-2015

Graf č. 6: Podíl zaměstnaných žen ve věku od 20 do 64 let na celkové populaci ve vybraných státech EU, v letech 2007-2015

Graf č. 7: Poměr míry zaměstnanosti mužů v roce 2014 u osob ve věku 20-29 let, 30-54 let a 55-64 let

Graf č. 8: Poměr míry zaměstnanosti žen v roce 2014 u osob ve věku 20-29 let, 30-54 let a 55-64 let

Graf č. 9: Míra zaměstnanosti mladých lidí ve věku od 20 do 29 let a starších osob ve věku 55-64 let v EU 28, v období let 2007-2015

Graf č. 10: Míra zaměstnanosti mladých lidí ve věku od 20 do 29 let ve vybraných členských zemích EU, v období let 2007-2015

Graf č. 11: Míra zaměstnanosti starších osob ve věku 55-64 let ve vybraných členských zemích EU, v letech 2007-2015

Graf č. 12: Podíl investic do výzkumu a vývoje na HDP ve EU 28, v letech 2007-2015 (v %)

Graf č. 13: Podíl investic do výzkumu a vývoje na HDP ve vybraných členských zemích EU, v letech 2007-2015 (v %)

Graf č. 14: Objem investic do výzkumu a vývoje ve vybraných zemích v letech 2007-2014, v mil. domácí měny

Graf č. 15: Objem investic do výzkumu a vývoje ve vybraných zemích v letech 2007-2014, v domácí měně

Graf č. 16: Global Innovation Index a jeho dílčí indikátory

Graf č. 17: Emise skleníkových plynů v EU 28 – snížení od roku 1990 (v %)

Graf č. 18: Emise skleníkových plynů ve vybraných zemích – snížení od roku 1990 (v %)

Graf č. 19: Podíl energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie – EU 28

Graf č. 20: Podíl energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie – vybrané země

Graf č. 21: Primární spotřeba energie v EU 28 v letech 2007-2014 (v Mtoe)

Graf č. 22: Primární spotřeba energie ve vybraných členských zemích EU v letech 2007-2014 (v Mtoe)

Graf č. 23: Podíl osob na celkové populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláváním v letech 2007-2015 v EU 28

Graf č. 24: Podíl osob na celkové populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláváním v letech 2007-2015, ve vybraných členských zemích EU

Graf č. 25: Podíl osob na celkové populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláváním v letech 2007-2015 v EU 28 – rozdíl mezi muži a ženami

Graf č. 26: Podíl mužů na mužské populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláváním v letech 2007-2015 v EU 28

Graf č. 27: Podíl žen na ženské populaci ve věku 18-24 s předčasně ukončeným vzděláváním v letech 2007-2015 v EU 28

Graf č. 28: Podíl osob ve věku 30-34 let s ukončeným terciálním vzděláváním v EU 28, v období let 2007-2015

Graf č. 29: Podíl osob ve věku 30-34 let s ukončeným terciálním vzděláváním ve vybraných členských zemích EU, v období let 2007-2015

Graf č. 30: Počet osob zapsaných do terciálního vzdělávání v EU 28, v letech 2007-2015 (v tis.)

Graf č. 31: Počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením % populace

Graf č. 32: Počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením % populace

Graf č. 33: Počet lidí ohrožených chudobou % populace – po vyplacení dávek

Graf č. 34: Počet lidí ohrožených chudobou, populace vybraných členských zemích EU – po vyplacení dávek

Graf č. 35: Počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (kumulativní rozdíl od roku 2008, v tis.)

Graf č. 36: Počet lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením ve vybraných členských zemích (kumulativní rozdíl od roku 2008, v tis.)

Tabulka č.1: Individuální cíle v oblasti zaměstnanosti pro vybrané země EU (v %)

Tabulka č.2: Individuální cíle v oblasti výzkumu a vývoje pro vybrané země EU (v %)

Tabulka č. 3: Přehled indexu GII ve vybraných zemích EU v roce 2015

Tabulka č. 4: Individuální cíle v oblasti energie z obnovitelných zdrojů (v %)

Tabulka č. 5: Individuální cíle v oblasti předčasně ukončené školní docházky (v %)

Tabulka č. 6: Individuální cíle v dokončeného terciálního vzdělávání (v %)

Tabulka č. 7: Závěrečné shrnutí plnění cílů ve vybraných zemích v letech 2010-2015 v oblasti zaměstnanosti, výzkumu a vývoje a klima a energetiky

Tabulka č. 8: Závěrečné shrnutí plnění cílů ve vybraných zemích v letech 2010-2015 v oblasti vzdělávání a chudoby a sociálního vyloučení

Seznam použité literatury

Monografie

ACEMOGLU, Daron. Introduction to modern economic growth. Princeton: Princeton University Press, c2009. ISBN 978-0-691-13292-1. str.38.

BOURDIEU, Pierre. The Forms of Capital. in RICHARDSON, John G (ed.). Handbook of theory and research for the sociology of education. New York: Greenwood Press, 1986. ISBN 0-313-23529-5.

ČIHÁK, Martin a Tomáš HOLUB. Teorie růstové politiky. Vyd. 1. V Praze: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. ISBN 80-245-0126-0. str. 16.

HOLMAN, Robert. Dějiny ekonomického myšlení. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-380-9.

HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.

JENÍČEK, Vladimír. Vyvážený rozvoj: na globální a regionální úrovni. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-195-6.

KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.

LEJBIN, Valerij Moisejevič. *Římský klub a jeho ideje: Kritická analýza*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1985, 17-25 s.

MAIER, Karel. Udržitelný rozvoj území. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.str. 14.

MEADOWS, Donella H. The limits to growth: a report for the club of Rome's project on the predicament of mankind. 8th print. New York: Universe books, 1972. ISBN 0-87663-165-0.

MOLDAN, Bedřich. Ekologická dimenze udržitelného rozvoje. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0246-6. str. 11

MOLDAN, Bedřich a Hana KOLÁŘOVÁ. (Ne)udržitelný rozvoj: ekologie - hrozba i naděje. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0286-5. str. 81.

Naše společná budoucnost: světová komise pro životní prostředí a rozvoj. 1. vyd. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-85368-07-2. str. 47.

NOVÁČEK, Pavel. Udržitelný rozvoj. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2514-6. str. 293.

SAMUELSON, Paul Anthony a William D NORDHAUS. *Ekonomie*: 18. vydání. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

Treaty on European Union. Lanham, MD: UNIPUB [distributor], 1992. ISBN 9282409597.

Vědecké články

DOMAR, Evsey D. Capital Expansion, Rate of Growth, and Employment. *Econometrica* [online]. 1946, **14**(2), 137-147 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/1905364?origin=crossref&seq=1#page_scan_tab_contents

HARROD, R. F. An Essay in Dynamic Theory. *The Economic Journal* [online]. 1939, **49**(193), 14-33 [cit. 2016-04-02]. DOI: 10.2307/2225181. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2225181>

RYNDA, Ivan. Udržitelný rozvoj, teoretická východiska (přednáška). *Cenia* [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://goo.gl/GuaZU0>

SOLOW, ROBERT M. A Contribution to the Theory of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics* [online]. 1956, **70**(1), 65-94 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/1884513?seq=1#page_scan_tab_contents

SWAN, Trevor. ECONOMIC GROWTH and CAPITAL ACCUMULATION. *Economic Record* [online]. 1956, **32**(2), 334–361 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1475-4932.1956.tb00434.x/abstract>

Internetové zdroje

About Human Development. UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/humandev>

About the CLUB OF ROME. The Club of Rome [online]. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.clubofrome.org/?p=324>

Eurostat: DATABASE [online]. [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Global Innovation Index 2015 Conceptual Framework. The Global Innovation Index [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/framework/>

Global innovation rankings: The innovation game. *The Economist* [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://goo.gl/rKWlWI>

Obnovená strategie EU pro udržitelný rozvoj. CENIA, česká informační agentura životního prostředí [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://goo.gl/MgPEVn>

SDĚLENÍ KOMISE: EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Evropská komise [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://goo.gl/RbcSyI>

Strategie Evropa 2020. Vláda České republiky [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/>

Vymezení pojmu udržitelného rozvoje. Ústav územního rozvoje [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.uur.cz/principy/konference/KapitolaA%5CA11_VymezeniPojmuUdrzitelnehoRozvoje_20060919.pdf

Výzkum a inovace. Evropská unie [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/rd/index_cs.htm
020/strategie-evropa-2020-78695/

Women in economic decision-making in the EU: Progress report: A Europe 2020 initiative [online]. 2012 [cit. 2016-04-24]. DOI: 10.2838/65541. Dostupné z: <http://goo.gl/SliAlf>

Zákony

Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí